Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 29. (1124). Londonas 1970 metų. liepos mėn. 21 d. XXIV metai

Istorinės dienos Romoje

Viso pasaulio lietuviai pergyveno istorines iškilmes, kurios įvyko Romoje liepos 7 ir 8 d. d. — Lietuvių koplyčios pašventinimas Šv. Petro bazilikoje Vatikane. Koplyčia skirta Aušros vartų Gailestingumo Motinos garbei, mūsų žuvusiems lietuviams kankiniams atminti.

Liepos 6 d., 5 val. vak., kard. P. Marella, Šv. Petro bazilikos rektorius, iškilmingai konsekravo koplyčią su altoriumi ir atnašavo joje pirmą kartą šv. Mišias, dalyvaujant dideliam lietuvių bičiuliui kard. A. Samoré, lietuviams vyskupams V. Brizgiui, A. Deksniui ir P. Marcinkui, min. St. Lozoraičiui su ponia, St. Lozoraičiui Jr., lietuviams prelatams, kunigams ir pakviestiesiems lietuvių atstovams.

Liepos 8 d. buvo tikrai istorinė diena, kurios tokioje apimtyje neturėjo kitos tautos — popiežius Paulius VI Šv. Petro bazilikos kriptoje lietuviams, atvykusiems iš įvairių pasaulio kraštų, atnašavo šv. Mišias ir pasakė kalbą, kuri čia atskirai spausdinama. Prieš šias pamaldas jis aplankė šalia šv. Petro kapo Lietuvių koplyčią, palaimino ją ir Vilniaus Aušros vartų Gailestingumo Motinos paveikslą, uždegė prie jo žvakę, pabučiavo altorių ir pasimeldė joje.

Mišių pabaigoje vysk. P. Marcinkus lietuvių vardu perskaitė lietuviškai dėkingumo bei pagarbos raštą Šv. Tėvui, o keletas jaunuolių, apsivilkusių tautiniais drabužiais, įteikė popiežiui dovanas — dail. V. K. Jonyno Nukryžiuotojo paveikslą ir gintarinį Rūpintojėlį.

Mišių metu lietuviai giedojo lietuviškas giesmes, taip pat buvo skaitomos lietuviškai vadinamos tikinčiųjų maldos, iš kurių viena taip skambėjo Šv. Petro bazilikos kriptoje: „Už visus tuos, kurie kenčia dėl Kristaus vardo, kad nuolatinių Bažnyčios maldų pagalba būtų sustiprinti ir per kančią dėl Kristaus palaiminti, meldžiame Viešpatį". Mišioms bei giesmėms buvo atspausdinta graži maldų knygelė lotyniškai ir lietuviškai.

Įeinant popiežiui į bazilikos kriptą, visi sugiedojo „Ilgiausių metų", o iškilmėms užsibaigus, pirmą kartą istorijoje nuskambėjo Lietuvos himnas Šv. Petro bazilikoje.

Iškilmėse dalyvavo keli kardinolai, arkivyskupai bei vyskupai daugiau kaip su 300 lietuvių. Didžiausia lietuvių grupė atvyko iš JAV.

Ši lietuvių koplyčia stebina lankytojus savo originalumu. Tai žymaus mūsų dailininko prof. V. K. Jonyno darbo vaisius. Ypač labai patrauklus bei meniškai padarytas Aušros vartų Marijos paveikslas su gintaro karoliais bei apyrankėmis.

Vatikano radijas įvairiomis kalbomis plačiai pranešė apie šį įvykį.

Turime būti dėkingi vysk. V. Brizgiui, kuris sumanė ir realizavo šį tautinį paminklą, ir visiems, kurie savo aukomis bei darbu tai padėjo įvykdyti.

Norintieji aplankyti šią koplyčią, Šv. Petro bazilikoje tepasiklausia tvarkdarių, kur yra „Capella lituana". Įėjimas į koplyčią yra iš bazilikos centro kairėje pusėje, nulipus laiptais į kriptą.

Liepos 8 d. lietuviai dalyvavo bendroje audiencijoje, kuri vyko Šv. Petro bazilikoje. Čia Šv. Tėvas pasakė antrą nuoširdžią bei tėvišką kalbą, kuri čia spausdinama atskirai.

Šios dienos vakare Jeruzalės šv. Karsto Riterių Rūmų sode buvo priėmimas, kuriame dalyvavo daug žymių kviestinių asmenų. Atidarymo žodį tarė min. St. Lozoraitis itališkai ir lietuviškai. Tautinių šokių programą išpildė Lietuvių Vasario 16 gimnazijos mokiniai, vadovaujami El. Tamošaitienės. Užbaigos žodį jautriai ir patriotiškai, primindamas Lietuvos praeitį, pasakė kard. A. Samoré, šios koplyčios šventinimo iškilmių vyriausias vadovas ir globėjas. Po to svečiai ir lietuviai draugiškai užkandžiavo ir šnekučiavosi. Taip pat skambėjo ir lietuviškos dainos. Išreikšdami pagarbą bei padėką kard. A. Samoré, lietuviai sugiedojo „Ilgiausių metų!"

J. S.

POPIEŽIAUS PAULIAUS VI KALBA, PASAKYTA ŠV. MIŠIŲ METU LIETUVIŲ KOPLYČIOS PAŠVENTINIMO PROGA 1970 M. LIEPOS 7 D.

Labai džiugu palaiminti šią koplyčią, kurią jūs, lietuviai, skyrėte Marijos garbei čia, Šv. Petro bazilikos kriptoje, šalia kapo bei relikvijų apaštalo Šv. Petro, kurį mūsų Viešpats Jėzus Kristus, aukščiausias ir vienintelis Bažnyčios kūrėjas, paskyrė būti tos pačios Bažnyčios pagrindu, centru bei vienybės gaivintoju.

Šitame įvykyje matome pasikartojantį kitą gana reikšmingą bei labai maldingą įvykį, daugelį kartų užregistruotą amžių bėgyje, kai tolimų kraštų tikintieji ir maldininkai šioje šventoje bei palaimintoje vietoje aplink šv. Petro kapą statydavo bažnytėles, norėdami paliudyti savo ištikimybę Kristui ir Bažnyčiai ir vienai bei katalikiškai Bažnyčiai, išreikšti savo brolišką su viso pasaulio krikščionimis.

Taip ir jūs padarėte, brangūs ir ištikimi lietuviai. Jūs pasirinkote šią vietą broliškam bei dvasiniam susitikimui, trokšdami įamžinti jūsų istorinių bei religinių tradicijų atminimą, išreikšti jūsų tikėjimą į Kristų, sustiprinti jūsų prisirišimą prie Bažnyčios ir šio Apaštališkojo Sosto, paguosti savo sielas malda bei viltimi ir maldauti apaštalą šv. Petrą, kad globotų jus, jūsų žemę ir daugybę pasklidusių jūsų brolių pasaulyje.

Tai tikrai giliai religinis ir išmintingas veiksmas. Mes stebimės jūsų rūpestingumu, su kuriuo įrengėte ir išpuošėte šią koplyčią. Mes pareiškiame didelį pasitenkinimą tiems, kurie prisidėjo prie šios gilios dvasinės prasmės bei meninės vertės darbo įvykdymo. Linkime, kad šioji koplyčia jums visuomet būtų tarpusavio vienybės, meilės ir taikos ryšys. Suteikiame jums visiems čia esantiems ir tiems, kurie savo dvasioje yra vieningi su jumis, nuoširdų ir ypatingą apaštališkąjį palaiminimą.

POPIEŽIAUS KALBA, PASAKYTA 1970 M. LIEPOS 8 D. ŠV. PETRO BAZILIKOJE BENDROJ AUDIENCIJOJ

„L'Osservatore Romano" liepos 9 d. rašo, kad Šv. Tėvas ypatingu būdu kreipėsi į maldininkus lietuvius šiais žodžiais:

Su malonumu ir džiaugsmu matome šį rytą čia esančius lietuvius sūnus ir dukteris. Mes žinome, kad jūs susirinkote iš daugelio pasaulio kraštų, ir sveikiname jus iš visos širdies.

Vakar asmeniškai palaiminome jūsų koplyčią ir atnašavome tenai Mišias. Šia proga pavedėme mūsų Gailestingumo Motinos globai jūsų brangią šalį ir jos žmones.

Maldingame prisiminime mūsų mintys grįžo į jūsų praeitį. Mes prisiminėme jūsų istorijos nelaimes bei laimėjimus ir dėkojame Dievui už jūsų tautos ištikimumą Bažnyčiai ir šiam Apaštalų Sostui. Mes meldėmės už jus visus, ypač už šių dienų jaunimą, kuris yra rytojaus viltis.

Dar kartą šį rytą Mes norime parodyti jums ypatingą prielankumą. Per jus Mes siunčiame mūsų sveikinimą jūsų bažnyčioms ir namams, jūsų šeimoms, kur jos bebūtų. Nuolat artimai su jumis kentėjimuose ir džiaugsme, kartojame mūsų maldas už jus, pasilikdami visuomet ištikimi bei patikimi. Su apaštalu Paulium norėtume karštai paraginti: „turėkite pilną viltį malonėje, kuri jums teikiama Jėzaus Kristaus apreiškime" (1 Petro 1,13).

Labai nuoširdžiai teikiame ypatingą apaštališkąjį palaiminimą jūsų mylimiesiems dvasininkams, vienuoliams ir tikintiesiems.

VLIKO VADOVYBĖS ATOSTOGOS

Dr. J. K. Valiūnas, Vliko pirmininkas, nuo liepos 6 d. išvyko 3 savaitėms atostogų. Jam išvykus, Vliko pirmininko pareigas eina vicepirmininkas, dr. B. Nemickas.

Vicepirmininkas J. Audėnas dviems savaitėms atostogų vyks nuo liepos 13 d.

(ELTA)

J. PYRAGIUS — MUZIEJAUS VEDĖJAS

„Mūsų Pastogė" praneša, kad Adelaidės Lietuvių Muziejaus-Archyvo vedėjas ir kūrėjas Jonas Vanagas pasitraukė iš pareigų. Jo vieton vedėju pakviestas majoras Jonas Pyragius.

SEPTYNIOS DIENOS

Tragedija Islandijoje

Atostogaudamas vasarnamyje, su žmona ir vaikaičiu sudegė Islandijos ministeris pirmininkas Benediktssonas, vadovavęs vyriausybei nuo 1963 m., o nuo 1947 m. — užsienių reikalų ministeris, įjungęs kraštą į NATO sąjungą ir davęs amerikiečių karinei bazei Keflaviko aerodromą, dėl ko buvo daug riaušių, kurios nurimo, kai rusai 1956 m. užėmė Vengriją.

Ar dabar Tailando eilė?

Vietcongo daliniai iš Kambodijos jau buvo įsiveržę į kelis Tailando kaimus, bet pasitraukė.

Visu krašto šiaurės rytų pasieniu Vietcongo daliniai telkiami, dėl to Tailando vyriausybė pasiuntė kariuomenės pasienio policijai sustiprinti.

Peržiūrėti Simonstowno sutartį

Pagal 1955 m. Simonstowno sutartį Pietų Afrika leido Britanijai laikyti karinę jūrų bazę jūrų keliams saugoti. Už tą bazę britai buvo įsipareigoję parduoti Pietų Afrikai lėktuvų ir laivų, bet 1964 m. dėl rasistinės jos politikos ginklų tiekimas sustabdytas.

Ginklus jai pradėjo tiekti Prancūzija. Britanija norėtų panaikinti draudimą ir prisilaikyti sutarties. Bet Pietų Afrika jau kalba, kad reikia peržiūrėti sutartį dėl bazės.

Egiptas valdąs raketas ir lėktuvus

Atsiliepdamas į Izraelio ir JAV kaltinimus, kad raketas ir jų bazes tvarko rusai, Egipto „Al-Ahram" laikraščio redaktorius ir informacijos ministeris Haikalas įrodinėja, kad viską tvarko patys egiptiečiai.

Įrodinėjimams sustiprinti jis pateikia ir dialogą iš Maskvos, kur Brežnevas pasakęs: „Bet, mano drauge prezidente Nasserai, jūsų lėktuvai numušė daugiau kaip keturis Izraelio lėktuvus. Pagal pranešimus mūsų ekspertų, kurie iš Kairo seka kovos eigą, ką jūs vakar numušėte, tai buvo ne keturi, bet šeši lėktuvai".

Pasiūlymas Nasserui

Prancūzų „L'Express" išspausdintame pasikalbėjime Izraelio min. pirm. Meir, be kita ko, pasakė:

„Sakoma mums, pavyzdžiui, kad Nasseras negali priimti viešų pasitarimų. Na, penkis kartus, 10 kartų, 20 kartų ir dar ne seriau kaip prieš dvi savaites mes jam siūlėme slaptai kalbėtis".

Lėktuvai Izraeliui

Prez. Niksonas įsakęs tuojau pasiųsti Izraeliui aštuonis Phantom lėktuvus, aprūpintus elektroniniais aparatais, kurie užtemdo radarus.

Tokių aparatų Izraelis gausiąs ir jau turimiems savo lėktuvams.

Be to, lėktuvų esą pažadėta duoti po 2 kas mėnuo.

Amerika nepatenkinta

JAV vyriausybė nepatenkinta, kad Britanija ryžtasi vėl pradėti tiekti ginklus Pietų Afrikai.

Bet Britanijos vyriausybė vis tiek žada vykdyti savo nusistatymą.

Išrinkti tie patys

Naujai išrinktoji Sov. Sąjungos aukščiausioji taryba Podgorną išsirinko savo pirmininku (prezidentu), o Kosyginą — ministeriu pirmininku.

Taigi bent kuriam laikui nepasitvirtina spėliojimai, kad pasikeis Sov. Sąjungos vyriausieji vadai.

Kongresas atidedamas

Sov. Sąjungos komunistų partijos kongresas buvo numatytas sušaukti šių metų kovo mėn. Bet jis buvo atidėtas, nors vis tiek žadėta šaukti šiais metais.

Dabar paskelbta, kad šiais metais kongreso nebus.

Vakarų spauda iš to darosi išvadą, kad vadai nesutaria, jokių pasikeitimų negali įvykti, tai ir kongresas atidedamas.

Deputatai šalinami

Čekoslovakijoje iš miestų ir apskričių tarybų buvo pašalinti ar pasitraukė 15.692 deputatai.

Nors jie buvo rinkti, bet daugumo jų vietas užėmė vietinių partijos vadovybių patvirtinti kandidatai.

Naujai kariniai lėktuvai

V. Vokietija svarsto planą naujo sudėtingo karinio lėktuvo, kurį susidėjusios gamintų V. Vokietija, Britanija ir Italija.

Vienas lėktuvas kainuotų 1,7 mil. svarų. Pagal planą Vokietija imtų 420, Britanija 400, Italija 100.

Ramins Kinijos vadus

Rumunijos užsienių reikalų ministeris išvažiavo į Kiniją aiškintis dėl sutarties, kurią jo kraštas neseniai pasirašė su Sov. Sąjunga.

Sutartis numato ir abipusę karinę pagalbą. Bet Rumunija nori patikinti Kiniją, kad sutartis nėra nukreipta prieš ją.

Streikas

Britanijos uostų darbininkai pradėjo visuotinį streiką.

Profesinės sąjungos buvo linkusios priimti darbdavių siūlomąsias sąlygas, bet darbininkų atstovai nubalsavo kitaip.

PASAULIS APLINK MUS

ŽALIOJI REVOLIUCIJA

Laikraščiuose skaitome naujieną iš Graikijos: visiems restoranams įsakyta du kartus per dieną pasiūlyti savo valgytojams bulvių. Per daug priaugo bulvių, nėra kur jų dėti, tai įsakymas turi padėti suvalgyti.

Mes sakytume, kad gerai, jei yra bulvių. Jei jų yra, tai vis jau ne badas. Juk maisto reikalais besirūpinantieji mokslininkai skatina ieškoti naujų dirvų ir kelti jų derlingumą, nes pasaulyje pastebimai daugėja gyventojų, ir jei dabar nebus susirūpinta jų maitinimu, tai užeis badas. Tokius gąsdinimus girdime jau nebe nuo šiandien. O bulvė irgi gina nuo bado, nors, žinoma, rimtai nuo jo gintis dar reikėtų turėti ir prie bulvės — sviesto ar taukų ar mėsos.

Tasai specialistų gąsdinimas, pasirodo, neša jau vaisius. Ne, Graikijos bulvių nėra pagrindo laikyti to susirūpinimo vaisium. Užaugo bulvės, ir viskas. Šioks toks to gąsdinimo vaisius, žinoma, yra turtingųjų kraštų staigus posūkis sumažinti kviečiais apsėjamųjų žemių plotus. Nėra kur dėti kviečių! Tokia išvada, aišku, nenusako, kiek pasaulyje yra duonos neužtenkančių žmonių. Jeigu mažinami kviečiais apsėjamieji plotai, tai reiškia, kad JAV neturi jiems pirkėjų. Trūksta duonos ūkiškai atsilikusiems kraštams, bet jie neturi pinigų. JAV ir taip pardavinėja kviečius užsieniuose žemesnėmis kainomis, negu vidaus rinkoje.

Kitas kviečių kraštas — Kanada — sėjamuosius plotus buvo suskatusi didinti, kai staiga buvo atsiradęs stambus pirkėjas — Sov. Sąjunga. Tas pirkėjas atkrito, ir staiga kviečių augintojai nebežino, ką daryti. Dabar jau numatyta sumažinti apie 22 mil. akrų kviečiams skirtųjų žemės plotų, nes valstybė superka tik nedidelį kiekį, o kas lieka — žinokis pats. Dėl to kviečių auginimu vertęsi ūkininkai metėsi į gyvulininkystę arba į aliejinius. Šitiems dalykams dar numatoma rinka.

Maisto padėtį pasaulyje kaip tik neseniai svarstė į Hagą susirinkę tos srities specialistai — ten buvo sušauktas Pasaulinis Maisto Kongresas. Tame kongrese netrūko ir įspėjimų, bet buvo ir linksmesnių minčių. Pagal tarptautinius įsipareigojimus turtingieji kraštai savo ištekliais turėtų padėti neturtingiesiems ir nebūtinai tik ryžiais ar kviečiais. Neturtingiesiems daug išteklių reikia ūkiškai pakilti — sukurti pramonei, pakelti žemės ūkiui. Bet pasirodo, kad tie turtingieji pamažu „aptingsta" ir nebeskuba ateiti į pagalbą. Dėl to iš kalbų kongrese paaiškėjo, kad tarp turtingųjų ir neturtingųjų kraštų vis didėja praraja, vadinas, turtingieji labiau turtėja, o neturtingieji — suskursta. Toksai dėsnis pastebimas ir pačiuose neturtinguose kraštuose — ten irgi didėja praraja tarp turtingųjų ir neturtingųjų. O statistikos specialistai apskaičiuoja, kad per sekančius 15 metų vien neturtinguosiuose kraštuose gyventojų skaičius padidės apie milijardą. Jiems reikės maisto. Jeigu nebus imtasi vykdyti kitokią revoliuciją, tai galima laukti raudonosios revoliucijos.

Palaukite, palaukite! Tasai Pasaulinis Maisto Kongresas kaip tik ir kalbėjo apie žaliąją revoliuciją, kuri galėtų apginti nuo raudonosios. Bet tuščiomis rankomis niekas nepajėgs plačiu mastu įvykdyti ir tokios žaliosios revoliucijos. Kaip žinome, raudonosioms vykdyti dažniausiai naudojami ginklai, kurie, žinoma, taip pat kainuoja pinigą. Žaliajai revoliucijai irgi būtinai reikia pinigų ir už juos nupirkti visokių gaminių. O Jungtinių Tautų Maisto ir Žemės Ūkio Organizacija, kuriai ir atitektų rūpintis išgelbėti pasaulį nuo bado ir, tur būt, nuo raudonosios revoliucijos, kuri net ir nežada gelbėti nuo bado, savo žinioje, sako, teturi tik tiek pinigų, už kuriuos būtų galima nupirkti vieną atominį povandeninį laivą!

Bet žalioji revoliucija vis tiek vykdoma. Net ir dalis mokslininkų, kurie vis gąsdino pasaulį būsimąja bado grėsme, dabar jau suka į optimizmą. Jie jau pradeda kalbėti, kad ši mūsų žemelė drąsiai galėtų išmaitinti net 157 milijardus žmonių, o dabar gi jų tėra tik 3,5 milijardų. Tik reikia susiimti. Reikia panaudoti visas galimas žemes, turėti sėklų, žemę vienur nusausinti, o kitur drėkinti, pasirūpinti trąšų, žinoma, mašinų, tada prašom, bus maisto!

Nepaisant visokio nelogiškumo ir išteklių stokos, kur tai reikalinga, kai kur jau vyksta žaliosios revoliucijos stebuklai. Išvestos pagerintos sėklų rūšys, kurios pajėgia duoti didelius derlius, ir žiūrėkite, kas jau yra vienur kitur atsitikę. Filipinai prieš keletą metų būdavo vis priversti kas metai įsivežti bent po milijoną tonų ryžių. Dabar jau užtenka tam kraštui ir savo ryžių. Vakarinė Pakistano dalis 171 procentu padidino kviečių gamybą. Indija per porą metų padidino kviečių gamybą 50 procentų, Ceilonas ryžių gamybą 34 proc. Japonija, kuri irgi įsiveždavo ryžių, dabar jau nebesuvalgo savų. Dar visa eilė kraštų jungiasi į tą revoliuciją.

Tačiau daug ko trūksta ir tiems kraštams, kuriems pasisekė su revoliucija. Ten ryžiai ir kviečiai atpigo, ir smulkieji ūkininkai nebepajėgia išsiversti, jie išstumiami iš savo žemės. Nėra elevatorių grūdams laikyti, dėl to net mokyklos užimamos. Daug grūdų sunaikina kenkėjai. Net kai kur ir valgytojai vaiposi. Tie, kurie buvo įpratę iš saujos valgyti ryžius, dabar nepatenkinti, kad naujųjų veislių grūdai turi kažkokios limpančios medžiagos, tai jiems apsiterlioja rankos, jie tuo biaurisi. Bet dėl to, greičiausia, nebus jokios didesnės revoliucijos. Svarbu, kad nereikėtų badauti. Svarbu, kad būtų kuo vykdyti žaliąją revoliuciją.

S. Baltaragis

LIETUVOS ATSTOVO REPREZENTACINIS DALYVAVIMAS

Kaip žinoma, Lietuvos Atstovui, be kitų darbų, tenka atlikti visa eilė reprezentacinio pobūdžio pareigų. Šias pareigas atlikdamas, Lietuvos Atstovas turi progos visai eilei žymių žmonių priminti Lietuvos reikalus. Iš svarbesniųjų šio pobūdžio dalyvavimų pažymėtini yra šie:

Lietuvos Atstovas ir ponia Balickienė liepos 8 d. dalyvavo Apaštališkojo Delegato arkivyskupo Enriči suruoštame priėmime, kuriame dalyvavo diplomatinis korpusas, britų vyriausybės, parlamento ir bažnytinės hierarchijos atstovai.

Liepos 15 d. Lietuvos Atstovas su žmona dalyvavo Garden Party, kuri buvo suruošta Ministerio Pirmininko sodelyje 10 Downing Street. Patsai Ministeris Pirmininkas ir visa eilė ministerių kabineto narių dalyvavo ir kalbėjosi su pakviestaisiais svečiais.

Liepos 18 d. Lietuvos Atstovas su žmona yra pakviesti į priėmimą pas Vietnamo Ambasadorių jo privatinėje rezidencijoje Wimbledone.

GAGARINO POMĖGIAI

Pirmasis kosmonautas Jurij Gagarin, žmonių malonybiškai vadinamas Gaga, kaip rašo vakarų spaudos korespondentai, buvęs smarkus gėrikas, ne pagal rusų mastą.

1968 m. jis buvęs smarkiai įgėręs, kai įvyko lėktuvo nelaimė, kurioje jis žuvo.

Gerbiamajai Poniai ENDRUKAITIENEI liūdesio valandoje, netekus mylimo vyro PRANO, reiškiame gilią užuojautą

S. Štarka su šeima

A. A. ANTANUI BARANČIUKUI netikėtai atsiskyrus su šiuo pasauliu, jo žmonai Stefanijai Barančiukienei, dukrelei Aldonai, sūneliams Ritui ir Algimantui skaudžių išgyvenimų valandoje reiškiame savo giliausią užuojautą

Antanas Linkevičius ir Stasys Šimkus

A. A. ANTANUI BARANČIUKUI staigiai ir netikėtai Čikagoje mirus, jo žmonai Stefanijai Barančiukienei, dukrai Aldutei ir sūnums Riteliui ir Algimantui skaudžioje liūdesio valandoje reiškiame giliausią užuojautą ir kartu liūdime

L. B. Švalkai ir šeima

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1 Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. 727 2470.

Registered as a newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 50 šil., dolerio kraštuose — 6 dol. metams; Vokietijoje — DM 22.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Pasaga ir vyšnios

Albinas Baranauskas yra pradėjęs rašytojo kelią prozos knygomis. Ne, kaip prozininkas jis ir vardą susidarė ir buvo įvertintas premijomis. Pirmoji, Nidos Knygų Klubo išleistoji jo apsakymų knyga „Sniego platumos“ pelnė jam „Aidų“ žurnalo premiją. Recenzentų palankiai buvo sutikta ir antroji knyga — „Kalvos ir lankos“. Jo romanas „Karklupėnuose“ laimėjo „Draugo“ dienraščio premiją.

O po tų trijų prozos knygų periodikoje ėmė rodytis Alb. Baranausko eilėraščiai. Pirmieji pluoštai tų eilėraščių pasirodė kaip tik 1965 m., taigi tais pačiais metais, kai buvo išleistas premijuotasis jo romanas. Ar tai reiškia, kad nuo tada mūsų literatūra svetur neteko vieno talentingo prozininko ir susilaukė poeto, tegalėtų pasakyti, tur būt, tik pats Alb. Baranauskas, kurio valioje yra tas keitimasis. Bet jeigu apie jo prozą nuo pat pirmosios iki trečiosios knygos jau buvo tartas sprendimas ir, kaip sakoma, palankus, tai apie jo poeziją nebent kas nors mesdavo kokį žodį tik be kita ko. Kritikams apie tą jo poeziją kalbėti buvo sunku, nes per tuos šešetą metų nepasirodė nė vienas jos rinkinys — viskas buvo išblaškyta periodikoje.

Betgi neseniai čikagiškis Lietuviškos Knygos Klubas išleido pirmąjį Albino Baranausko eilėraščių rinkinį **Pasaga ir vyšnios** (64 psl., kaina 2 dol.).

Per tuos kelerius metus A. Baranausko eilėraščių periodikoje buvo daug išspausdinta, ir manytume, kad tas rinkinukas sudaro tik nedidelę dalį to, ką poetas parašė. Ar tas rinkinuko mažumas kliudo A. Baranauską visiškai pažinti kaip poetą, klausimas būtų svarstytinas. Ankstesnieji periodikoje skaitytieji jo eilėraščiai lyg ir darė įspūdį, kad jis poezijoje yra toks pat aiškus kaip ir prozoje, be jokių ypatingų mįslių, be vaizdo laužymų. Rinkinyje jis toks nebėra. Matyt, rinkinin sudėti tie eilėraščiai, kuriuos poetas laiko jau savo poezijos tokia išraiška, kokios jis norėjo pasiekti šitame žanre.

Alb. Baranauskas ir savo prozoje vis rašė apie Lietuvą, kokią jis pažinojo ir atsimena. Lietuvių gyvenimo svetur ir svetimų kraštų vaizdo jis niekur nejudino. Poezijoje jis stengiasi sulydyti atsiminimais paremtą savo krašto pasiilgimą, reiškiamą tirštais vaizdais, su svetimo krašto aplinka. Manytume, kad tas lydymas jam sekasi — lyg koks modernus paveikslas, kurio sudėtingus vaizdus vieną kartą atseki, o kitą kartą jie tau per sudėtingi, gal per daug apkrauti atrodo. Pavyzdžiui, tegu ir tokie vaizdai:

Antai, vėl kyla debesis, medžiai greit
Susirankioja šešėlius iš po lango,
Baltuojančio, nes tu dar miegi.
Šeimininkės,
Ką-ne-ką užsimetę, puse lūpų
sapnuodamos, girgždina
Skalbinių ratuką.
(Atostogos, 18 psl.)
Ar tu vis dar stovi ten po klevais,
Apsigaubusi plaukus batistine skarele?
(Sniego eilėraštis, 32 psl.)

Aišku ir paprasta, ir medžiai, kurie susirankioja savo šešėlius iš po lango, smarkiau neišsiveržia iš to paprastumo rėmų. Bet apstu A. Baranausko eilėraščiuose ir tokių, tiesa, savitų, bet mūsų sąmonei taip greit jau nebeišlukštenamų vaizdo taupymu:

Paskutinių dienos likučių spalvotą alkoholį
Išgėrė už kalno susėdę trys medžiai, ir
jiems
Prašvito akys ta į senatvę vis
Labiau nesuvokiama bejėgių žara, į kurios
Pažadą ateinančios kartos iš naujo, per
miškus,
Rudenio išravėtus, ir per trobelės stogą, ir
pro
Dulkėtus autobusų langus penktadienio
vakare
Kaskart vis su didesniu tikėjimu žiūrės.
(Paskutinių, 45 psl.)

Žinoma, aiškieji vaizdai daugiau skaitytoją veiks ir bus jiems malonesni, o neaiškieji reikalaus didžiųjų poezijos mėgėjų dėmesio ir pasimokyti tos kalbos, kuria vienas Albinas Baranauskas tekalba. Kalba jis savitai, jo vaizdai iškalbūs net ir tada, kai neatseki jų prasmės visame vaizdų dėstyme, tai gal ir verta pramokti jo kalbos.

K. Abr.

ALBINAS BARANAUSKAS

PENKIASDEŠIMTA VASARIO
ŠEŠIOLIKTOS PAVAKARĖ

Tu buvai gyva, buvai langai su žvakėm,
ant tavo
Šešėliuotų kaimiškų skruostų bulviakasio
naktis , iš
Pievos pempių atspindžiai, už žagarų
tvoros nešnekūs
Panaktiniai saulėgrąžos, seniai nuvytę
Lauko gatvėj amžinybėn.
Tu prasidėjai, kaip gerokai pavėlavus
popietė.
Nuotraukoje šalti nesėdimi suolai po dar
Atpažįstamu beržu, beržu iš nežinios į
geltoną
Rudenio nežinią, kaip tvorų tylintis ir
Dar berniukiškai graudus pažadas, kaip
Dvivagiu žiemon įartas įkypas sklypas:
šitaip
Užmigo mano gimtasis kraštas.
Prisikėlimas įvyks sienų baltavimo
šventoriuje
Po derlių suvaliusiais medžiais prieš
pašalant devintą
Dieną, kai jau niekas gerai neatsimins.
Mes už-
Žengsim į paveikslo rėmus švęsti niekad
Nesibaigiančio sugrįžimo. Bet Lietuvai
Vėl prasidės laikas.
(iš rinkinio „Pasaga ir vyšnios“)

SU LIETUVIAIS PASAULYJE

ATEITININKŲ TARYBOS RINKIMAI

Rugsėjo 4-6 d. d. Jaunimo Centre, Čikagoje, bus renkama Ateitininkų Taryba.

Tarybos rinkimams kandidatų sąrašais rūpinasi Ateitininkų Federacijos Valdybos sudaryta Rinkimų Komisija: Nijolė Balčiūnienė, Vytautas Kliorys, Kazys Ralys. Adresas: Nijolė Balčiūnienė, 18712 Arrowhead Ave., Cleveland, Ohio 44119, U. S. A.

Tarybą sudaro penkiolika narių, renkamų penkeriems metams.

Ne mažiau kaip penki ateitininkai, turį teisę rinkti atstovus į Kongresą, gali siūlyti dalį ar pilną kandidatų sąrašą (ne daugiau kaip 15 asmenų). Sąraše reikia nurodyti kiekvieno kandidato pavardę, vardą, amžių, adresą ir kiek metų yra buvęs ateitininku. Be to, reikia pridėti kiekvieno kandidato raštišką sutikimą kandidatuoti. Kandidatų sąraše turi būti pažymėta, kuriai at-kų sąjungai ir kuriam padaliniui kandidatas priklauso, ir kandidato adresas. Sąrašą siūlytojai pasirašo.

Kandidatų sąrašai turi būti gauti rinkimų komisijoje ne vėliau kaip 1970 m. rugpiūčio 5 d.

GENOCIDO PARODA

Birželio 13 d. Chicagoje buvo atidaryta Lietuvos genocido paroda ir surengtas 30-ties metų Lietuvos okupacijos sukakties minėjimas.

Parodoje buvo išstatyti atitinkamai padidinti paveikslai — fotografijos, statistikos, padidintos laikraščių iškarpos, kurios parodė visą genocidinį procesą nuo okupacijos pradžios iki birželio išvežimų ir vėlesnių laikų.

Į parodą ir minėjimą buvo atvykę keli kongresmanai ir senatoriai, o prez. R. Niksonas ir viceprez. S. Agnew atsiuntė laiškus.

Amerikiečių visuomenė labai domėjosi ta paroda, ir visi 4 didieji Chicagos dienraščiai ir daugumas vietinių laikraščių tą istorinį įvykį tinkamai paminėjo.

E. GAPUTYTĖS DARBAI

Chicagoje surengtoje 50 metų Joniškio gimnazijos jubiliejui paminėti dailės parodoje skulptorės E. Gaputytės darbus gražiai įvertino „Drauge“ J. Dainauskas ir S. Jautokaitė.

Abu vertintojai sutaria, kad E. Gaputytės skulptūros turi stiprią kietą liniją, išreiškiančią jėgą. Nors jos dauguma darbų esą ir abstraktūs, bet temos nuotaikai pagauti ji panaudojanti žmogaus figūros formas, o jos piešiniai esą skulptoriški ir realistiški.

UŽPUOLĖ J. KAJECKĄ

„Keleivis“ rašo, kad birželio 16 d. vakare, 6 val., netoli Lietuvos pasiuntinybės Vašingtone keturi negrai smarkiai sužeidė ir apiplėšė Lietuvos atstovą J. Kajecką.

Iš užpakalio prisiartinę, smogė į galvą ir išplėšė kišenę su pinigine.

J. Kajeckui suskaldytas žandikaulis ausies srityje.

RASA IŠ LIETUVOS

West Hartlepool leidžiamasis „Mail“ liepos 2 d. rašo, kad į tarptautinį festivalį Teeside atvyks Rasos ansamblis iš Lietuvos — instrumentalistai, dainininkai ir šokėjai.

Ansamblis pasirodys festivalyje ketvirtadienį, liepos 30 d. Jo pasirodymo vieta — Longscar salė.

LANKĖSI AUSTRALIJOJE

„Mūsų Pastogė“ rašo, kad Sydnejuje lankėsi vysk. Marcinkus, nuolatinis popiežiaus Pauliaus VI-jo palydovas ir finansų tvarkytojas.

NAUJAS „JAUNIMO ŽODIS“

Vokietijos lietuviško jaunimo laikraščio „Jaunimo Žodžio“ išleistas Nr. 8, dabar jau naujos redakcijos — Teresės Bogutienės, Romo Šilerio ir Andriaus Šmito — tvarkomas.

Ankstesnis „Jaunimo Žodis“ buvo sukėlęs ginčų ir nepasitenkinimo dėl kai kurių jame išspausdintų aštresnių kritiškų straipsnių. Redakciniame žodyje ir dabar dalykišką kritiką žadama laikyti sveiku dalyku.

Rašoma šįkart apie lietuvaitę lengvosios muzikos dainininkę A. Valaitytę, kuri jau treti metai gastroliuoja po Europą (esanti dainavusi ir Londone). A. Hermanas rašo apie lietuvių jaunimo Vokietijoje pajudėjimus — jo veiklos pagyvėjimą, R. Šileris apie populiariąją muziką Lietuvoje, A. Šmitas (vokiečių kalba) apie Lietuvos okupavimą.

Pasikeitusi ir laikraščio išvaizda — apstu fotografijų, vinječių.

KRITIKUOJAMA PASKAITA

„Tėviškės Žiburiuose“ dr. J. Gintautas net trim straipsniais puolė „Europos Lietuvyje“ išspausdintą A. B. Pusarausko paskaitą, skaitytą Londone Bendruomenės suruoštame Vasario 16 minėjime.

Dr. J. Gintautas nurodo, kad paskaitininkas „neapsiėjo be apibendrintų kaltinimų visiems lietuviams tremtiniams“, priskiręs jiems tikėjimą istoriniais stebuklais ir primityvizmą.

Dr. J. Gintautas išveda mintį, kad hiperkritiška yra kaltinti visą tremtinių bendruomenę dėl kokios nors nenusisekusios knygos, nusipolitikavusio politiko ar dėl kai kurių lietuvių nepasisekimo ar susiskaldymo, o tuojau pat, sako, atsiranda ir geros valios tautiečių, kurie ima „kartoti niurzglių prasimanymus“.

Būdinga, kad autorius paskaitininko pavardės straipsniuose nė karto nepaminėjo.

DIRIGENTO IR CHORO JUBILIEJAI

Argentinoje muzikas ir kompozitorius Vaclovas Rymavičius švenčia 70 metų savo amžiaus ir 40 metų, kai vadovauja Buenos Aires šv. Cecilijos chorui. Tą choro jubiliejų švenčia ir dalis choristų, išdainavusių 40 metų.

V. Rymavičius yra sukūręs daug bažnytinių giesmių chorams ir suharmonizavęs visą eilę liaudies dainų.

Šv. Cecilijos choras yra garsus ir argentiniečių visuomenėje.

P. ANDRIUŠIS SVEIKSTA

Buvo susirgęs Australijoje gyvenąs rašytojas Pulgis Andriušis ir kurį laiką prabuvo ligoninėje Adelaidėje. „Mūsų Pastogė“ rašo, kad rašytojas sveiksta.

MATEMATIKĖ

Gintarė Remeikytė laimėjo pirmąją vietą Chicagoje matematikos varžybose. Šiose varžybose dalyvavo 400 mokyklų mokinių.

ATGIMIMAS

'Jei kas neatgims iš vandens ir Šventosios Dvasios, tas negalės įeiti į Dievo karalystę' (Jono 3,5)

Apie dvasinį žmogaus atgimimą ir išganymą svarsto kun. dras P. Celiešius savo 32 psl. knygelėje: 'AR BAŽNYČIA GALI KLYSTI?' Jis yra Vakarų Europos vyskupo A. L. Deksnio pagalbininkas ir Spaudos Centro vedėjas Bad Woerishofene.

Išsiaiškinęs, jog Bažnyčia doros ir dieviškojo tikėjimo klausimais yra neklaidinga, o žmogiškuose moksluose gali padaryti klaidų, toliau svarsto nuo amžių priimtą teigimą: **Šalia Bažnyčios nėra išganymo.** Ir II Vatikano susirinkimo nuosprendis, jog geros valios žmonės yra išteisinami dėl nebuvimo Bažnyčios ribose, o blogos valios žmonės yra smerkiami dėl pasitraukimo iš Bažnyčios.

Svarbu yra sužiūrėti, kas priklauso Kristaus įkurtajai Bažnyčiai, o kas nepriklauso ir kodėl. Bažnyčia yra „tikinčiųjų bendrija, kuri ...išpažįsta Dievą, jį garbina ir tikisi pasiekti išganymo pomirtiniame gyvenime“ (psl. 15). Bendruomenė, kuri tiki Dievą ir jo siųstąjį mesiją, Jėzų Kristų, sudaro krikščionių Bažnyčią. Jie visi tiki vieną Dievą švenčiausioje Trejybėje. O kurie nesuvokia švč. Trejybės tiesos, jie priklauso prie nekrikščionių Bendruomenių; jie yra Mozės, Mahometo, Konfucijaus pasekėjai. Prie šių gali būti priskiriami pagonys ir stabmeldžiai, kurie išpažįsta dievybę gamtos reiškiniuose ar sudvasintuose daiktuose.

Komunizmo sekėjai nesudaro nei kokios bažnyčios, nes jie visai netiki į pomirtinį gyvenimą.

Į Kristaus Bažnyčią įsijungia žmogus tikėjimu ir krikštu. Tas įsijungimas yra dvasinis žmogaus atgimimas amžinajam gyvenimui.

Krikšto sąvoka

Bažnyčioje yra žinomas krikštas ne vien vandeniu, bet ir krauju: kraujo krikštas, kai įtikėjusis į Kristų kankinio mirtimi paliudija savo meilę Kristui ir tuomi pasidaro Kristaus dievystės liudininkas. Už Kristų mirusieji, nors ir nebūtų buvę pakrikštyti vandeniu, yra Bažnyčios įrašomi į šventųjų eiles. Taip nekaltieji Betliejaus kūdikiai, Erodo iššudyti už Kristų, yra minimi Kalėdų ketvirtąją dieną. Šv. Jonas Krikštytojas, žuvęs dėl religinių dorovinių principų pirm negu buvo įkurta Kristaus Bažnyčia, yra šventas.

Mūsų laikais paryškėjo ypač troškimo arba meilės krikštas, kai įtikėjusis be savo kaltės nebuvo pakrikštytas. Tai gali būti taikoma ir natūraliai geram žmogui, kurs be savo kaltės nepažino tikrojo Dievo, bet troško būti geras, vadovosi savo sąžine, garbindamas aukščiausią Būtybę. Tokio žmogaus gerieji darbai rodo Dievo meilę. „Aš nenoriu bedievio mirties, sako Viešpats Dievas, bet kad bedievis grįžtųsi ir būtų gyvas“ (Ezek. 13,11).

Kai įstatymo žinovas paklausė V. Jėzų, ką daryti, kad laimėtų amžinąjį gyvenimą, Jėzus atsakė: „Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela, visomis savo mintimis, ir savo artimą, kaip pats save“ (Luko 10,27).

Meilės krikštas — yra džiugi žinia ir viltis pamatyti tarp Dievo šventųjų mūsų proseneliu pulkus, kurie neturėjo progos nei galimybės per ilgus amžius sužinoti apie Dievą ir Žmonių Atpirkėją, Jėzų Kristų.

K. A. M.

BOLŠEVIKŲ VALDŽIOS ATSIRADIMAS LIETUVOJE 1918–1919 METAIS

jų pačių dokumentų šviesoje

Ats. mjr. P. Gudelis

Jei nuo nutarimo leisti laikraštį tik po trijų mėn. buvo surastas jam vardas, tai galima paabejoti, ar ligi Kapsuko paskyrimo Lietuvos revoliucinės vyriausybės galva per du mėn. tas laikraštis iš viso suspėjo pasirodyti. Taip manyti verčia rugpiūčio 17 d. nutarimas „stengtis kuo daugiausia pavesti vietos „Tiesoje“ Lietuvos reikalams“. Atmintinas ir spalio 16 d. nutarimas nebeleisti „Komunisto“. Motyvai tokiam nutarimui gana menki. Ten rašoma: „Išklausius draugų pranešimų, kad vietoj „Komunisto“ galima būtų leisti trumpesnių straipsnių rinkinius ir kad nėra jokios prasmės turėti du laikraščius — „Komunistą“ ir „Tiesą“, nutarta: „Komunisto“ nebeleisti“.

O mano manymu, bolševikams trūko bendradarbių ir dar labiau skaitytojų. Susisiekimas su Lietuva buvo sunkus, o ir ten nebuvo pakankamai platintojų.

Kalbėta buvo ir apie literatūros leidimą pačioje Lietuvoje. Rugsėjo 6 d. prot. 11 nr., 2 sk., skaitome: „Pripažinta reikalinga leisti vietoje kuo daugiausia atsišaukimų ir tuo tikslu rūpintis įtaisyti spaustuvę ir įgyti literatūros pajėgų, ypač lietuvių ir žydų kalbomis. Be to, vietose reikalingi apskritims rotatoriai, šapirografai, rašomosios mašinos“.

Negi kas iš mūsų galėtų patikėti, kad po tokio c. b. nutarimo Lietuvoje tuojau visur atsirado ir „literatūros pajėgų“, ir rotatorių, ir net rašomųjų „mašinų“?.. Tokiais nutarimais lietuviai bolševikai bene stengėsi užimponuoti savo darbdavius rusus...

Apie būdus, kaip bolševikinė literatūra būdavo gabenama į Lietuvą, galima suprasti iš rugpiūčio 17 d. prot. 8 nr., 1 d)skilties. Ten rašoma: „Nutarta: 1) pavesti d. Rasikui sutaisyti masinį literatūros gabenimą į Lietuvą; d. Brazdžioniui duoti nuvežti kuo daugiausia legalios literatūros; su tremtinių ešalonais siųsti nelegalią literatūrą (...)“ O ką tas daugtaškis skliausteliuose reiškia, jau anksčiau minėjau...

Tai ir visos protokoluose užtinkamos žinios apie c. b. pastangas panaudoti Lietuvai subolševikinti šiaip bolševikų praktikoje labai vertinamą ginklą — spaudą. Norėdamas surasti kokius nors tų c. b. pastangų pėdsakus, patikrinau okupuotoje Lietuvoje išleistą „LKP atsišaukimų“ I tomą. Deja, ten tėra vos du atsišaukimai (3 ir 4 nr.) ne lietuvių c. b., bet visų okupuotųjų kraštų komunistinių organizacijų c. b. išleisti, atžymėti 1918 m. rugsėjo 15 d. ir lapkričio 11 d. datomis. Toliau eina L ir BKP CK atsišaukimai, bet iš mus dominančio laikotarpio, ligi gruodžio 16 d., atsišaukimų tėra iš viso vos 10. Iš jų du išleisti Vilniaus komiteto ir aštuoni spalio 1-3 d. d. konferencijoje išrinktojo CK. Įsidėmėtina, kad Vilniaus k-to atsišaukimai buvo leidžiami lenkų kalba. L ir BKP CK taip pat išleido 3 atsišaukimus lenkų kalba, 1 vokiečių kalba ir tik 4 lietuvių kalba. Tuo būdu lietuvių kalba buvo išleistos vos šešios proklamacijos. Jų tiražai nepažymėti, bet manau, kad negalėjo būti dideli.

Platinimo sąlygos buvo nepalankios, nes vokiečiai varžė susisiekimą, o ir platintojų bolševikai turėjo tada nedaug. Kitame skyriuje paskaičiuota, kad net bolševikų valdžios paskelbimo dieną komunistų partijos narių Lietuvoje buvo vos 4 iš 3000 gyventojų (tos savo prielaidos patvirtinimą radau 1968 m. „Komunisto“ 9 nr., 69 p.: ten pažymėta, kad net II konferencijos metu — 1919 m. vasario mėn. — LKP turėjo vos 5000 narių ir kandidatų). Jie spietėsi daugiausia miestuose. Provincijoje jų buvo labai reta, todėl ir tų šešių proklamacijų platinimas negalėjo būti kiek žymiau išvystytas. Taigi ir agitacinės literatūros įtaka „blizgintojai“ nieku būdu negali remti savo pasakų apie tariamąjį proletariato sukilimą ir jo pastatytąją Lietuvoje bolševikų vyriausybę.

Negaliu iškęsti neiškėlęs dar vienos bolševikų savybės — jų palinkimo kurti mitus ir juo toliau, tuo labiau garbinti, beveik šventaisiais skelbti bent šiek tiek pasižymėjusius savo pirmtakus. Jų buvo tiek maža, kad net abiejų rankų pirštų per daug jiems suskaičiuoti. Vincas Kapsukas ir Z. Aleksa-Angarietis yra jau apšaukti neginčytinais proletariato riteriais. Dabar „blizgintojai“ susirūpino sudaryti bent partijos kūrėjų trejybę, įtraukdami į ją Praną Eidukevičių. Ryšium su jo gimimo šimto metų sukaktim krašte rengiami minėjimai, keliami spaudoje jo nuopelnai liaupsinančiais straipsniais, statomi jo biustai. Net ir laisvajam pasauliui skirtame 1968 m. „Gimtojo krašto“ (40 nr.) įžanginiame buvo surašyta visa litanija pagyrimų jo veiklai JAV ir Skotijoje. O 1969 m. 41 nr. Balys Kivitokas, minėdamas Pr. Eidukevičiaus šimtąją gimimo dieną, papildo tą litaniją ligi šiol negirdėtais jo nuopelnais, kad jis 1905 m. išvadavo „iš nepakeliamos smarvės“ Vilniaus odos fabrikų darbininkus. Autoriaus tvirtinimu, Pr. Eidukevičiaus įtakoje „Vilniaus odos fabrikai 1905-1907 metais tapo darbininkų klasės revoliucinio judėjimo židiniu“. Toliau jis pasakoja, kad Pr. Eidukevičius (Marceli vardu) važinėjo į užsienius streikuojančių darbininkų šelpimo reikalais ir buvo priartėjęs prie užtekančios bolševizmo saulės — tada Paryžiuje gyvenusio Lenino. Tuo būdu Pr. Eidukevičius jau apgaubiamas Lenino spindulių aureole.

Ne kitam tikslui „blizgintojai“ vartoja dar ir kitą būdą miglai į akis pūsti. Po 1968 m. „Gimtojo krašto“ 40 nr. įžanginio apie Pr. Eidukevičių sekančiame 41 nr. buvo išspausdintas Rimos Dulkinienės straipsnis „Kurstė visuomenę prieš vyriausybę“. Jame aprašomi taip pat sukaktininko bolševikų kovotojo Prano Eidukaičio dideli nuopelnai. Straipsnis baigiamas taip: „Bet štai prasideda karas. Ir pačiomis pirmomis dienomis nuo hitlerininkų ir jų vietinių talkininkų kulkos drauge su dviem sūnumis žūsta Pranas Eidukaitis“.

Sudaromas įspūdis, kad čia duodama daugiau detalių apie praeito numerio solenizantą. Kad Eidukevičius čia vadinamas Eidukaičiu, atrodo, tai yra tik pavardės sulietuvinimas. Nė viename straipsnyje nėra jų gimimo datų. Nepasakyta, kad tai kitas asmuo. Tik nuodugniai panagrinėjęs, pamatai, kad Eidukevičiaus esama 99 m., o Eidukaičio tik 90 m. amžiaus.

(Bus daugiau)

LAIŠKAS IŠ NOTTINGHAMO

Ir štai mano minčių glaudi santrauka:

Pirma: Mūsų pagrindinis siekis yra taika ir nepriklausomybė kiekvienai tautai anoj pasaulio daly.

Antra: Mes pripažįstame faktą, kad Izraelis neturi nė mažiausių siekių paskandinti bet kurią kitą tautą jūroje, tuo tarpu kai kitos kaimyninės tautos norėtų paskandinti Izraelį.

Trečia: Kada karinio pajėgumo pusiausvyra bus sutrukdyta ir Izraelio valstybei grės pavojus būti silpnesnei negu kad jos priešai, tuomet bus karas.

Taip sakė J. A. Valstybių prezidentas savo paskutinėj kalboj per radiją.

***

Prieš trejus metus visas pasaulis, įskaitant Egiptą ir Nasserą, buvo tartum apstulbęs, kai išdidžiai žygiuojančios arabų armijos staiga, saulei tik šešis kartus spėjus patekėti, mažo Izraelio buvo sunaikintos. Septintajai aušrai sušvitus, vyr. Izraelio kariuomenės vadas Mošė Dajanas, žygiuodamas pats vienas kariniu grobiu nuklotais laukais, negalėjo įsisąmoninti, ar tai buvo tikrovė, o gal tik dykumų miražo apgaulingi vaizdai. Bet tai buvo tikrovė!

Truko kiek laiko, kol pasaulio valstybių vyrai atsipeikėjo nuo to įvykio staigmenos, nors ir nesuprasdami jo tikrosios reikšmės, o juo labiau nesugebėdami numatyti jo tolesnių pasekmių. Visiems pasaulyje, išskyrus tik vieną, arabų-žydų karas buvo baigtas, jeigu ne amžiams, tai bent labai ilgam. Izraelis džiūgavo, arabai liūdėjo, šaukėsi savo Dievo: „Allah... Allah..!", bet Jis irgi nepasirodė ir neatėjo. Tad atrodė, kad dabar buvo likęs tik vienas klausimas: kuo ir kuriomis sąlygomis galės būti pagrįstas tolesnis arabų ir izraelitų taikingas sugyvenimas.

Manau, kad ir pats Nasseras negalvojo kitaip, kol... vieną gražią dieną atvyko pas jį Sov. Rusijos ambasadorius ir pareiškė: Karas nebaigtas, karas eina, karas tęsiamas toliau. Galima įsivaizduoti, kaip Nasseras tuo apsidžiaugė, o gal net, entuziazmo pagautas, sušuko: „Iki Egipto pergalės!" Sovietų ambasadorius į tai gal nusišypsojo, tačiau nieko nepasakė.

Nuo šio susitikimo karas prie Suezo kanalo jau yra nebe Egipto karas prieš Izraelį, *bet vis* daugiau tampa Sov. Rusijos *karu* prieš J. Amer. Valstybes ir Vakarų *Europą*. Įsteigusi savo karines bazes prie Suezo, Sov. Sąjunga kontroliuos svarbiausias skystojo kuro versmes, tokias reikalingas J. A. Valstybių laivynui Vidužemio jūroje ir Vakarų Europos industrijai. Nasseras klysta, naiviai galvodamas, kad rusų ginklai vežami Egipto pergalei prieš žydus. Ne, jie vežami savam reikalui, kad Sov. Sąjunga galėtų įsigalėti arabų kraštuose.

***

Apskaičiuojama, kad iki šiol šis karas Kremliui jau kainavęs daugiau kaip 3 tūkstančius milijonų dolerių. Šiuo metu Egipte yra 15.000 rusiškų karo instruktorių bei patarėjų. Arabų kariuomenė yra apginkluota beveik išimtinai rusiškais ginklais; ji turi 1050 lėktuvų, 3.700 tankų, daugiau kaip 6000 įvairių karo pabūklų ir 24 raketų bazes.

Izraelis gi turi 320 lėktuvų, 1050 tankų, apie 2000 karo lauko pabūklų ir jokių raketų; bet jis turi gana didelę atominę jėgainę, kuri prireikus galėtų gaminti atominius ginklus.

Maždaug toks yra techniškas karinio pajėgumo santykis šiuo metu tarp Izraelio ir arabų, — aiškiai Izraelio nenaudai. Šią nenaudą iki šiol sugebėjo išlyginti pilnai ir net su dideliu kaupu Izraelio kareivio sugebėjimas ir pranašumas. Pavyzdžiui, nuo 1967 metų Izraelis sunaikino 126 arabų lėktuvus, praradęs savų tik 20; pavieniuose mažuose mūšiuose užmuštų kareivių santykis laikėsi 20 prieš 1 Izraelio naudai.

Šių skaičių ir santykių ribose jau ketvirti metai vyksta karas tarp 51 milijono arabų ir tik 2½ milijono žydų su didele jėgos persvara žydų naudai.

Su tokia įvykių eiga, atrodė, visi „pasaulį valdantieji" pamažu susigyveno, priprato ir pradėjo mažiau jaudintis Izraelio — arabų karas vienu metu buvo virtęs tarytum abiejų tautų privačia kaimynine nesantaika. Tik staiga prieš porą mėnesių Kremlius suaktyvino savo veiklą — pradėjo siųsti dideliais kiekiais moderniausius ginklus, karinius „patarėjus" ir įrenginėti naujas raketų bazes. Izraelio ligšiolinei persvarai pradėjo grėsti pavojus, o tuo pačiu ir visos tautos likimas vėl atsidūrė klaustuko vingiuose.

Ar Sov. Rusija tikrai turi tikslą galimai artimiausiu laiku sužlugdyti Izraelį, visus žydus paskandinti jūroje ir visas Izraelio žemes atiduoti arabams? Atsakymo į šį klausimą, atrodo, vis dar niekas nežino. Šiuo metu vis dar vyraujanti ir populiariausia nuomonė yra ta: karas tik ir yra tam, kad būtų sunaikintas Izraelis.

Tačiau galima juk galvoti ir kitaip — kad **Sov. Rusija suinteresuota tik galimai pratęsti Izraelio-arabų nesantaiką,** o jos priedangoj toliau siųsti savo karinius patarėjus, plėsti bei tvirtinti savo karines bazes prie Suezo kanalo ir Egipte, o gal ir Libijos pakrantėse, tuo būdu užviešpatauti Vidužemio jūrą rytuose ir dominuoti tiesioginį vakarų Europos vandens kelią (Suezo kanalą-Raudonąją jūrą) į Indijos vandenyną.

Atgabenę dar daugiau „patarėjų", dar daugiau lėktuvų ir dar daugiau raketų, rusai, atrodo, galėtų likviduoti Izraelį dar šią vasarą per dar trumpesnį laiką, negu kad prieš trejus metus Izraelis parbloškė Egiptą. Tai galėtų įvykti tokiu žaibo greitumu, kad J. Amer. Valstybės nespėtų net įsispirti į kariškus batus, kaip Izraelis jau dunksotų griuvėsiuose ir pelenuose...

Bet ką tokiu atveju Sovietai laimėtų? Izraelį likvidavus, Sovietams neliktų pagrindo laikytis toliau prie Suezo kanalo. Likvidavus Izraelį, rusams patiems reikėtų ten likviduotis. Jeigu gi jie liktų, visas arabų pasaulis pamažu taptų piktais rusų priešais; Kremliaus ilgai svajotasis ilgėjimasis įsitvirtinti Vidužemio jūroje pradėtų išsisklaidyti kaip ryto rūkai. Arabai pradėtų ieškoti naujų draugų (ir jų greit surastų), kad išvaduotų juos iš rusų.

Arabai jau darosi nekantrūs. Jie jau mato: Sovietai turi privežę visa ko pakankamai greitam laimėjimui ir visiems žydams paskandinti; reikia tik organizuoti ir pradėti staigų puolimą... Deja, svarbiausi kariniai sandėliai ir įrengimai yra išimtinėj rusų kontrolėj. Todėl spėjama, kad Nassero paskutiniojo lankymosi Maskvoje tikslas kaip tik ir buvo įtikinti Kremlių pradėti puolimą prieš Izraelį. Yra jau rimtų gandų, kad Kremlius, užuot atsakęs, pateikė Nasserui piniginę sąskaitą apmokėti... Nasseras dar negrįžo, nes susirgo ir gydosi Jaltoje.

Tuo tarpu J. A. Valstybių prezidentas Niksonas, kiek atsipeikėjęs nuo nemalonumų Vietname, staiga išvystė kažkokią iki šiol neaiškią diplomatinę veiklą taikai prie Suezo. Spėliojama, kad šį kartą J. A. Valstybių planas toks originalus, jog juo labai susidomėjo net Kremlius. Jeruzalėj ir Tel-Avive dėl jo vyrauja prislėgtos nuotaikos, nes kai kurių ten galvojama, kad šis planas labai primintų Stalino-Ribbentropo susitarimą antrojo pasaulinio karo pradžioj.

Tokie samprotavimai bei spėliojimai ir šių paskutiniųjų įvykių eiga suteikia prielaidas įvairiems galimumams, išskyrus vieną — greitą karinių veiksmų užbaigą Suezo padangėje.

Taigi, pagyvensime — pamatysime.

Iki pasimatymo

Stasys Kuzminskas

P. S. Užbaigęs šį laišką, pradėjau kažkaip galvoti apie kai kuriuos istorinius įvykius toj pačioj pasaulio daly prieš 2000 metų. Tais laikais Egiptas buvo nepaprastai turtinga, savo kultūra garsi valstybė. Didžioji Romos imperija nuolat gundėsi ją pagrobti. Štai visų laikų garsiausias kariuomenės vadas Julius Cezaris išsilaipina Egipto krantuose. Kleopatra, anuometinė Egipto valdovė, nealiarmuoja savo kariuomenės ir neina į kovą. Ji pakviečia Cezarį pas save puotai, suruoštai jam pagerbti; jo sutikti išeina ji viena, gražiai apsirengusi, bet visai apnuogintom krūtim... Julius Cezaris svečiavosi Kleopatros rūmuose labai ilgai — daugiau kaip metus. Pagaliau buvo sutarta suruošti iškilmingą pergalės eiseną. Ir ji buvo suruošta, tik ne Aleksandrijoj, Egipto sostinėj, ir ne Cezariui, bet Romoje ir Kleopatrai!

Dabar ir galvoju, ar negalėtų tą patį padaryti Golda Meyer Nasserui?!

S. K.

K. PAGOJAUS MEDALIS

K. Pagojus išsikovojo aukso medalį Tarybų Sąjungos jaunimo šaudymo rungtynėse Lvove.

LIETUVOJE

MIRĖ A. BRUŽAS

„Tėviškės Žiburiai" rašo, kad Lietuvoje mirė Antanas Bružas, sulaukęs 77 metų amžiaus.

Nepriklausomoje Lietuvoje A. Bružas įsteigė ir redagavo „Ūkininko Patarėją" ir „Mūsų Rytojų". Šie ūkininkams skirti laikraščiai buvo pasiekę rekordinį prenumeratorių skaičių. Taip pat jis yra buvęs Šaulių Sąjungos laikraščio „Trimito" redaktorium. Iš jo raštų paminėtini yra „Bolševikų valdžia ir tvarka" (1920) ir „Kodėl lietuviai su lenkais nesusitaiko" (1922).

Antrosios sovietinės okupacijos metu buvo ištremtas į Sibirą.

MIRĖ J. LAZAUSKAS

Eidamas 78 metus, Lietuvoje mirė pedagogas ir lituanistas Juozas Lazauskas.

Nepriklausomoje Lietuvoje J. Lazauskas bendradarbiavo spaudoje, buvo Spaudos Fondo daugelio leidinių redaktorius ir kalbos taisytojas, parašė visą eilę leidinių kalbos, gramatikos, metodikos ir kt. klausimais.

Dalyvavo Lietuvos valstiečių liaudininkų ir mokytojų profesinėse sąjungose.

REGATA GALVĖS EŽERE

Europos čempijonė vienvietės irkluotoja kaunietė G. Šidagytė išsikovojo pirmąją vietą rungtynėse Galvės ežere, Trakuose.

Varžybose dalyvavo Bulgarijos, Lenkijos, VDR, Kubos ir daugelis Sov. Sąjungos irkluotojų.

Lietuvos, Latvijos ir Estijos aštuonvietės irklininkai užėmė pirmąsias vietas.

ANTKAPIAIS KLOJAMI ŠALIGATVIAI

Liepos 10 d. „Jewish Chronicle" rašo, kad Šiauliuose panaikinti žydų kapai ir antkapiai panaudoti šaligatviams tiesti.

Žydų šeimų tame mieste tesą tik apie 50. Jie reiškę protestą, bet niekas nekreipęs dėmesio.

PASVALIO BAŽNYČIA

„Argentinos Lietuvių Balsas" spausdinasi Gudliausko įspūdžius „Kelios dienos atostogų Lietuvoje". Ten, be kita ko, rašoma:

„Pasvalio bažnyčią, kuri man labai gerai pažįstama, kadangi prieš išvykstant į Argentiną gyvenau visai prie šventoriaus, po 40 metų su viršum radau nei kiek nesusenusią. Matomai, bažnytinis komitetas gerai jąja rūpinasi. Tiek iš vidaus, tiek iš oro gražiai nudažyta. Per atlaidus buvo atvažiavę 4 svetimi kunigai. Vienas iš svečių sakė pamokslą. Pamokslas buvo turiningas ir drąsus. Man visai neatrodė, kad Lietuvoje kunigija būtų persekiojama".

D. LAPINSKO DAINOS VILNIUJE

Vilniaus radijas birželio 7 d. perdavė Dariaus Lapinsko harmonizuotas dainas. Tos pačios dienos popietėje radijas pateikė Metropolitan solisto M. del Monaco įgrotas plokštelėse arijas. (ELTA)

MELŽĖJOS LAIMĖTOJOS

Finaliniame karvių melžimo konkurse Raudondvaryje visų sovietinių respublikų nugalėtoja tapo Sverdlovsko srities Bordjansko tarybinio ūkio melžėja E. Ovčinikova, antroji — lietuvė S. Oržekauskienė, ketvirtoji — M. Rimkutė.

MOKYKLAI 50 M.

50 metų sukaktį švenčia A. Fredos sodininkystės mokykla. Dabar ji vadinama Kauno Mičiurino tarybiniu ūkiu-technikumu.

Į KONFERENCIJĄ MASKVOJE

Į vaikų muzikinio auklėjimo konferenciją Maskvoje išsiųstas Vilniaus berniukų choras „Ąžuoliukas".

Ten būsianti atlikta ir E. Balsio oratorija pagal V. Palčinskaitės žodžius „Nelieskite mėlyno gaublio".

KONKURSAS

Čiurlionio vardo pianistų komitetas numato 1972 m. Vilniuje surengti pianistų konkursą, kuriame dalyvautų lietuviai ir jaunieji muzikantai iš Estijos, Latvijos, Baltarusijos ir Moldavijos.

REKORDAS

Paimama „Raudonojo Spalio" gamybos viena pora išeiginių pusbačių. Uždavinys: nueiti vieną kilometrą taip, kad neatsiklijuotų puspadis. (Vaikščioti sausu šaligatviu, aukštai keliant kojas).

Respublikinėse varžybose šį žaidimą laimėjo kėdainietis P. Januševičius, išnešiojęs naujus pusbačius lygiai tris dienas. Šią batų porą, kaip didžiulį unikumą, panoro įsigyti net keli etnografijos ir kraštotyros muziejai. Kaip sužinota, žaidėjo batai bus perduoti saugoti respublikinei prekių kokybės inspekcijai.

(Iš Šluotos)

PATYRIMAS KALBA

DARŽININKO APMĄSTYMAI

Vis daugiau ir daugiau lietuvių susilaukia pensijos amžiaus — darosi kandidatais į paskutinį ištrėmimą. Pensininkas, belaukdamas to paskutinio ištrėmimo, turi ką nors veikti, kad pamirštų besiartinančią, neišvengiamą paskutinę kelionę. Daugelis, o su jais ir aš, pradėjau verstis daržininko mėgėjo amatu. Idealus užsiėmimas rambėjančiam kūnui palavinti, gamtos galybe, gražumu ir prašmatnumu pasigrožėti. Visi mes esame matę ir daugiau ar mažiau susidūrę su ūkininko gyvenimu. Deja, pažanga pakeitė kai kuriuos nusistovėjusius ir kartais prietaringus senovės ūkio įpročius. Pasikeitė, palengvėjo ūkio darbai, kartu pagerėjo sąlygos ir daržininkui. Tobulesni, geresni įrankiai, trąšos, nauji būdai kaip vieną ar kitą augalą geriau išauginti.

Žmogui pagrindinė sąlyga gyventi tai maistas, mankšta, poilsis ir oras; augmenijai — maistas, oras, saulė. Žmogus iš įvairiausių maisto atrankų išskiria proteinus ir vitaminus, kuriuos jo kūnas atsirenka iš maisto. Augalai (kalbu čia tik apie daržoves) čiulpia sau reikalingus dalykus iš žemės, o svarbiausieji: nitrogenas, potašas ir amonija. Vargas tam augalui, kuris savo aplinkumoje neranda pakankamai šių trijų dalykų. Ne visi augalai sunaudoja vienodą kiekį tų išvardytųjų elementų. Štai čia ir yra daržininko problema, pramoga ir menas: ko ir kiek kuris augalas nori ir kada bei kaip jam pasitarnauti. Šakniniai augalai, kaip bulvės, morkos, burokai, sėtiniai ir kt., reikalauja didesnės dalies potašo, o pomidorai, kopūstai, salėrai ir kiti didesnės proporcijos amonijos.

Visus tuos sau reikalingus dalykus augalai ima iš trąšios žemės. Trąšos būna organinės ir cheminės. Organinės veikia lėčiau. Geriausios organinės trąšos yra žuvies (fishmanure), paukščių, arklidžių trąšos, kaulų ir nagų miltai ir t. t. Šiose trąšose augalai randa visus jiems reikalingus produktus — nitrogeną, potašą ir amoniją. Neturint organinių trąšų komposto ar mėšlo pavidalu, galima nusipirkti gerai ir švariai pagaminto pakaitalo, kur pusė tonos mėšlo pakeičiama į 10-20 sv. džiovinto ir presuoto gaminio.

Nenorint vartoti organinių trąšų dėl jų lėtesnio veikimo, galima naudoti chemines trąšas. Kad būtų visiškai patenkintas augalų pareikalavimas, reikia daryti tokį mišinį: 2 dalys zuperio (superphosphate), 2 dalys potašo (sulphate of potash) ir 1 dalis amonijos (sulphate of amonia). Mišinį daryti sveriant. Galima gauti daržininkystės reikalams skirtoje krautuvėje jau vartoti paruoštą mišinį. Kad būtų visiškai geri rezultatai, paaugus augalams mišinio sudėtį patartina keisti — šakniniams truputį padidinti potašo proporciją, o visiems kitiems padidinti amonijos dalį.

Vartojant trąšas trejetą kartų per sezoną po 3 unc. per kv. jardą ir pirmą kartą tai atliekant bent savaitę prieš sėjant ar sodinant, galima pasiekti gražių rezultatų ir tikro senatviško džiaugsmo bei pasigėrėjimo.

Daug yra įvairiausių reklamų, siūlymų, pažadų. Tačiau visi jie turi turėti tą patį principą: žmonių maiste turi būti proteinai, vitaminai, o augalų maiste — nitrogenas, potašas ir amonija.

V. Andruškevičius

Jei kas tais daržininkystės reikalais norėtų susisiekti su straipsnio autorium, jo adresas yra šitoks: V. Andruškevičius, 15 Clive St., Tunstall, Stoke-on-Trent, Staffs. ST6 — 6DA.

ŠALIA KASDIENĖS DUONOS

SU SENAIS PAŽĮSTAMAIS

Urvai tai urvai, dundėk į priekį, perbėk į kitą pusę ir grįžk, suk kairėn ir dešinėn. Šitaip, jei nori, visą dieną, o vakare tokią kelionę galima baigti ambulansu. Bet išstudijavęs, kaip reikiant, nepaklysi ir greit nuvyksi.

O išlindus į paviršių — kaip miške. Visi skuba, ir saugok savo kulnis. Mašinų padangos cypia neblogiau, kaip Paryžiuje ar Romoj, bet pėsčiom čia, sako, greičiau. Tik reikia žinoti, kur eiti. Tai aš ir bandau iš kišenės iškelti planus, bet draugelis inteligentas prieštarauja:

— Neklok žemėlapių ant gatvės, visi matys, kad mudu iš kaimo.

Sugėdintas planų atsisakau, bet ir nereikia jų. Valdžia žinojo, kur mudu noriva, tai žalia rodyklė, kaip strėlė, į stulpą įšovė „British Museum".

Draugelis savaitėmis prieš kelionę maršrutą sudarinėjo, girdi, nuvyksim ten, užsuksim ten ir ten, o nepamiršim ir senus pažįstamus aplankyti.

— Su egiptiečiais, mokyklos suolą zulindamas, iš senovės istorijos susipažinau, jų dievai snapais ir piramides statė, tai norėčiau pažintį atnaujinti ir su mumijomis pasikalbėti.

Na, prieš tokius gerus norus negali ir nėra reikalo pasipriešinti. Mane patį į tokias vietas vidury nakties gali lengvai nusivesti, tai paklusniai lipu plačiais laiptais, nors jau kelintą kartą.

Oras iš karto pasikeitė, atvėso. Nėra čia Afrikos saulės ir degančio Sacharos smėlio. Šalta, tolima praeitis žvelgia iš granito ir marmuro, bet šildo ir džiugina žmogeliūkščio, kaip mano, širdelę. Matai, vyruti, ką panašus į tave sukūrė prieš tūkstantėlius metukų.

O Nilas plaukia taip pat ir šiandien. Išdidžiai dunkso piramidės, neįveikia jų nei saulė, nei smėlis, nei amžiai. Ir sfinksas budi visoje platybėje, ne vieta jam tarp muziejaus sienų. Tik egiptietis po sunkaus darbo ramus ilsisi čia ieroglifais išrašytame sarkofage. Į drobes suvystytos, be žodžių kalba mumijos, tie senieji iš istorijos atėję pažįstami.

Po šimts pypkių! Kokiose laiko miglose mano giminė klampinėjo, kada egiptietis išdidus vaikščiojo mozaikomis išklotais takais, gėrė tikrą vynuogių vyną, mylėjosi, kovojo ir kūrė? Per daug platūs miškai turėjo mus supti, per tirštai zujo ir raumojo stumbrai ir šernai, šonais trynėsi žuvys Nemune. Buvo gera ir saugu, ir niekur nebereikėjo keliauti, ir nieko nebereikėjo ieškoti.

Ne, ne! Kitas pasakytu: „Ne mano kiaulės, ne mano pupos". Pačiupau draugelį už alkūnės ir sakau:

— Gana, pažintį atnaujinai, eikim į saulę prie Temzės!

Gyvenimas ėjo ir eis šimtmečių srovėje. Žmogeliukas, visa ko karalius, galva įsirėmęs į žvaigždes, kojomis mina gelmių molį. Visur jo pilna, visur jis nori būti. Ir mudu judame šioje maišaty. Ir per mėnesį neapibėgsi visų muziejų ir galerijų. Neišgersi per daug šampano, nors, pasiutiškai rėkdamos, šviesų reklamos kviečia užeiti. Šypsosi visu savo grožiu nurengtos merginos prie naktinių užeigų, rodo tai, ko neturėtų rodyti, kalbant pagal mūsų poetą. Man ir draugeliui tai būtų nieko, netokie griežti tokiais klausimais, bet čia jau prabanga.

— Banko knygelę palikau namie, — lengvai pasiteisina bendrakeleivis. O, antra vertus, mūsų moterėlės, dėl burokų prieauglio susigincijusios, paplėšdavo padelkas aukštyn ir savanoriškai visą straipsą parodydavo. Tai nėra ko ir mudviem čia dabar per daug švaistytis. Palikę karvelius ir liūtus, pro karalių namus, per parkus atsileidę kėblinam ten, iš kur atėję.

A. BUČYS

KĄ VAIKUČIAI MOKA?

Leontina Morkvėnienė, Biržų vidurinės mokyklos mokytoja, nepatenkinta pradžios mokslu Lietuvos mokyklose. Ji rašo:

— „Keista, šiandien netgi miestuose vaikai žinių, kurias turi žinoti ateidami į pirmą klasę, turi labai mažai. Kai kurie vaikai nemoka laikyti rankoje pieštuko, o apie lazdelės ar kitų elementų parašymą net negirdėjo. Kai pasiūliau parodyti, ką jie moka, padainuoti ar eilėraštį pasakyti, tai dauguma vaikučių dainavo daineles apie meilę, kurias nugirdo per išgertuves"

ĮVAIRŪS SIUNTINIAI IR DOVANOS

Dovanų siuntinys (1970) 1.

Naujos, specialios nailono nepermatomos, gėlėtos medžiagos dviems suknelėms arba bliuskutėms, 3½ jardo angliškos vilnonės eilutei medžiagos, gali būti vyriškai arba moteriškai eilutei, 3 jardai crimplene medžiagos moteriškai eilutei, arba jos gali užtekti dviems geriausios rūšies suknelėms, 1 nailono išeiginiai marškiniai, 2 poros nailoninių arba vilnonių vyriškų ar moteriškų kojinių, 3 itališkos gėlėtos nailoninės skarelės.

Įskaičius muitą ir visas persiuntimo išlaidas, siuntinys kainuoja **£30. 0. 0.**

Taip pat į šį siuntinį arba kitus jūsų siuntinius be atskiro persiuntimo mokesčio galima įdėti jūsų pageidaujamų daiktų. Mes siūlome: itališkus nailono lietpalčius — £4. 0. 0, vilnones gėlėtas skareles — £1. 15. 0, gėlėtas puikias nailono skareles — £1. 0. 0, vyriškus ar moteriškus megztukus — £4. 15. 0, nailono išeiginius marškinius — £2. 10. 0, ir t. t.

Be to, persiunčiame ir pačių siuntėjų sudarytus siuntinius arba sudarome tokius siuntinius, kokius pageidauja siuntėjas.

Mūsų sąskaitos suteikia teisę gauti atitinkamą Income Tax sumažinimą.

Baltic Stores Ltd.

(Z. JURAS)

421 Hackney Rd., London, E. 2. telef. 01 739 8734.

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

KEISTAS PRISTATYMAS

„E. Lietuvio" Nr. 20 kažkoks A. Ž. keistai pristato jaunajai kartai buv. Italijos diktatorių Benitą Mussolini. Tarsi norima Mussolinį pavaizduoti, kaip baisiausią pasaulio ėdiką, kuris buvo nukankintas pikčiau nei Dantės pragare kenčiantieji, o žiūrėk, kiek lietuvių draugų turėjo ir toks „ėdikas" gerai galvojo apie nepriklausomą Lietuvą, ergo ir toji Lietuva nebuvusi geresnė. O dabar, kaipgi, su jo sūnumi vėl lietuviai pradėjo kalbėtis!

Nereikia juoktis iš skaitytojų ir jaunimą laikyti visiškai nieko neišmanančiais. Bibliotekos atdaros, visi gali rasti įvairių knygų apie Mussolinį ir jo laikų Italiją. Tas „neišmanantis" jaunimas gal žino daugiau už mokytoją A. Z.

Pacitavęs keletą sakinių iš apie Mussolinio sūnų liečiantį reportažą iš „Laisvosios Lietuvos" kovo 26 d. numerio, autorius pagailėjo priminti ieškantį klausimą, tenai paskelbtą: kur dingo V. Krėvės „Skirgailos" vertimas į italų kalbą, išverstas Z. Blyno ir italo Orlandi. O gal išleista knyga italų kalba? Klausimas nėra paprastas, to rankraščio turėtų paieškoti Lietuvos ambasada Romoje, Lietuvos ambasada prie Vatikano ir Italijos Lietuvių bendruomenė bendromis jėgomis. Tokie vertimai lengvai nepadaromi.

Ita

Europos lietuvių kronika

PASAULIO LIETUVIŲ KATALIKŲ BENDRIJOS SUVAŽIAVIMAS

Liepos 9 d. Romoje įvyko pirmasis Lietuvių Katalikų Bendrijos suvažiavimas. Organizacinis komitetas JAV-se, šaukdamas šį suvažiavimą, turėjo mintyje viso pasaulio katalikų apsijungimą. Pats vardas „bendrija" buvo priimtas pačiame suvažiavime, kuriame dalyvavo viso pasaulio lietuvių katalikų atstovai. Suvažiavimas priėmė ir bendrijos statutą. Bendrijos tikslas — įvairių kraštų lietuvių katalikų religinę veiklą koordinuoti, skatinti, informuoti ir jai padėti. Savo veiklai sėkmingai plėsti bus šaukiamas kas kelinti metai pasaulio lietuvių katalikų seimas. Vykdomieji organai — taryba ir centro valdyba. Šie centriniai organai bus renkami kas ketveri metai.

Šiame suvažiavime buvo išrinkta ir centro valdyba iš 10 asmenų (8 iš JAV ir 2 iš Kanados). Aktualiais reikalais pranešimus padarė vysk. V. Brizgys, vysk. A. Deksnys ir prel. L. Tulaba.

MIRĖ A. BARANČIUKAS

Remiantis šeimai prisiųstosios telegramos pranešimu, liepos 13 d., 7 val. p. p., Čikagoje mirė plačiai visuomenėje žinomas lietuviško veikimo ir spaudos rėmėjas a. a. Antanas Barančiukas, anksčiau gyvenęs Anglijoj, Northamptono mieste. Velionis mirė staigiai ir tik vos sulaukęs 62 m. amžiaus.

Žmona ir dukrelė Aldona iš Anglijos oro keliu išvyko į laidotuves.

LONDONAS

M. LENKAUSKIENĖ LONDONE

PLB Centro Valdybos pirm. S. Barzduko pavedimu, Londone lankėsi Jaunimo Sekcijos vadovė Milda Lenkauskienė. Liepos 17 d. Lietuvių Namuose ji tarėsi su DBLS Valdyba dėl tampresnio bendradarbiavimo tarp PLB Centro Valdybos, kurios būstinė yra Cleveland'e, JAV, ir D. Britanijos Lietuvių Sąjungos.

SVEČIAI

Lietuvių Namuose buvo apsistojęs iš Vokietijos atvykę Viktoras Kurgonas su palydovais, kurie atlydėjo apie 50 lietuvių vaikų iš Vokietijos atostogauti. Iš čia jie išvažiavo į Italiją saleziečiams patalkininkauti su panašia misija.

Skulptorius Antanas Braždys buvo atlydėjęs apsidairyti savo svečią iš JAV — dailininką Kęstutį Zapkų.

PIRMOJI PREMIJA

Ealingo savivaldybės Londone dabar suruoštoje kasmetinėje meno ir amatų parodoje lietuvė M. Baras už savo aliejinį paveikslą — natiurmortą su obuoliais, kriaušėmis ir vynuogėmis — gavo pirmąją premiją.

Iškilmingame posėdyje premijos dokumentą jai, kaip ir kitiems laimėtojams, miesto burmistras įteikė liepos 17 d.

Kam paskirti premijas, sprendžia specialios komisijos. Meno kūrinius premijuojančioje komisijoje būna Karališkosios akademijos narių ir kitų šios srities specialistų. Burmistro tvirtinimu, šįmet parodoje išstatytieji darbai buvo tokio aukšto lygio, kad komisijai tiesiog sunku buvę atsirinkti, kuriuos darbus premijuoti.

Be kita ko, pernykštėje parodoje M. Baras už portretinį paveikslą buvo taip pat aukštai įvertinta.

NOTTINGHAMAS

ATOSTOGINĖ STOVYKLA JAUNIEMS

Nuo rugpiūčio 23 d. popietės iki rugpiūčio 30 d. vidurdienio prie Židinio vyksta jaunučiams ir jauniams atostoginė stovykla. Visoms aštuonioms dienoms viskas tekainuoja 3 sv. 10 š.

Užsirašyti ne vėliau kaip iki rugpiūčio 8 d. pas kun. S. Matulį, 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH. Telef. 85738.

MANCHESTERIS

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

MANCHESTER — liepos 26 d., 11 val.

PADĖKA

Širdingą padėką reiškiu visiems žemiau išvardytiems bičiuliams, mane lankiusiems ligoninėje, už atvežtas dovanas, kai ten gulėjau po sunkios operacijos.

Ypač dėkoju p. p. Bernadetei ir Justinui Snabaičiams už rūpestingą parvežimą į namus.

Padėką reiškiu: A. ir B. Liegams, M. ir V. Valatkams, J. Ivanauskui, K. ir P. Straževičiams, D. Banaičiui, V. Kavaliauskui, V. Motūzai, J. Navickui, o V. Leonui už laiškus ir užuojautas.

Adomas Jasikas

VOKIETIJA

JAUNIMAS TARPTAUTINIAME FESTIVALYJE

Jau, tikriausia, ne vienas lietuvis vyno mėgėjas yra užtikęs Mozelio vyno keistai skambančiu „Kroever Nacktarsch" pavadinimu. Kaimas, kurio kalnų šlaituose tas vynas auga, yra žinomas ir kita kuo. Ten kasmet ruošiami tautinių šokių ir dainų festivaliai. Šių metų birželio 4 — 6 dienomis vykusiame 17 festivalyje pirmą kartą dalyvavo ir lietuviai.

Tai buvo prieš kiek laiko atsikūrusios Nordrheinwestfalijos tautinių šokių grupės pirmasis pasirodymas scenoje. Toks viešas pasirodymas, aišku, rizikingas dalykas, bet šokėjai ir šokėjos ir dainininkai viską meistriškai atliko. Prieš pasirodymą teko nugalėti gana daug sunkumų. Didžiausias jų buvo tai tautinių rubų įsigijimas. Naujieji tautiniai rūbai, kuriems Nordrheinwestfalijos valstija davė DM 6.000 pašalpos dar nebuvo laiku pasiūti. Reikėjo vykti į užsienį — į Belgiją ir ten pasiskolinti iš lietuvių jaunimo tautinių šokių grupės. Tą žygį atliko Helmutas Bertulaitis, kuris vadovauja Nordrheinwestfalijos tautinių šokių grupei.

Birželio 4 dieną gerai nusiteikę visi programos dalyviai su keliais palydovais išvyko Reino ir Mozelio upių pakrantėmis į ilgoką kelionę. Kroevo miestas sutiko mus gražiai pasipuošęs. Jame šoka gatvėse visokiais tautiniais rūbais pasipuošę žmonės, skamba dainos, girdėti muzika, kalbų mišinys. Greitai apsiprato ir lietuvių grupė. Visi persirengė, Vilius Lemkis, tautinių šokių grupės akordeonistas, pasikabino savo muzikos instrumentą ant pečių, ir tada visi su daina iššygiavo į kaimą.

Greitai susigaudėm, kokių tautybių žmonės ten vaikšto. Tai švedai, suomiai, jugoslavai, olandai, belgai, šveicarai, prancūzai, amerikiečiai, latviai ir vokiečiai iš visokių kampelių. Kaip kaimo valdyba pranešė, programoje dalyvavo apie 700 asmenų.

Pirmasis pasirodymas lietuviams buvo nustatytas 9 valandą vakare. Šokiai ir dainos vyko Mozelio upės viduryje, kur ant laivelių plaukė tautinėm vėliavom apšviesta scena. Neramiai, su šiokia tokia baime lietuviai stebėjo programos eigą, diskutavo, aptarinėjo svarbiausius dalykus, judesius.

Valtis nuvežė mus į sceną. Teko palaukti, kol vienas aukštas pareigūnas baigs savo ilgoką kalbą apie Europos tautų draugystę ir vienybę. Po to iš Hamburgo atvykusio latvių ansamblio pasirodėm mes. Sutemo. Kalnų šlaituose susirinko dešimttūkstantinė minia. Nukrito keletas lašų lietaus. Visa grupė išėjo su Kubilu, paskui berniukai pašoko Mikitą, o mergaitės su Budriu Lenciūgėlį. Mūsų kvintetas padainavo dvi liaudies dainas. Buvo matyti, kad publikai šokiai ir dainos patiko, nes po kitų tautybių lėtų šokių lietuvių grupė parodė daugiau gyvumo. Kubilą žiūrovai palydėjo net ritmišku plojimu.

Apie šokius prie mikrofono papasakojo Petras Vegneris. Po šokių scenoj pabaigos ceremonijoms, kurios įvyko 10 val., pasiliko Pajarskaitė su Jasulaičiu. Su tautine lietuvių vėliava stovėjo jie tarp Amerikos ir Šveicarijos, kada pradėjo raudonai Mozelis ir jo kalnai „degti". Šalia kitų tautų iškilmėse buvo ir Lietuva paminėta.

Šokius ir dainas transliavo televizija, radijas ir aprašė vietiniai laikraščiai.

Po visų pasirodymų grupė išmėgino tą žymųjį „Kroever Nacktarsch" vyną, o sekančią dieną teko vėl grįžti namo. Tai didelis pasisekimas dar jaunai Nordrheinwestfalijos tautinių šokių grupei, kuri premjerą atliko tarptautiniuose „vandenyse". Gražiai buvo atstovaujamas Lietuvos vardas, ir tikimės, kad grupė ilgai gyvuos, taip pat ir kvintetas Baltija.

Su grupe kartu atvykęs Bonnos universitete dirbąs jaunasis fizikas dr. Jonas Boguta pridarė tiek daug nuotraukų, kad net pradėjo skųstis, jog per maža atsivežęs filmų.

res

LIETUVĄ ŠMEIŽIANTI PARODA PFORZHEIME

Balandžio mėnesį daugelis pietų Vokietijoje gyvenančių tautiečių gavo kvietimus į parodą Pforzheime (Baden-Wuettemberge), turėjusią vykti nuo balandžio 22 iki 28 d., vadinasi, visą savaitę. Paroda pavadinta: Lietuva seniau ir dabar. Kvietimuose nurodyta, kad bus išstatyti „lietuvių dailininkų ir grafikų darbai, lietuviški laikraščiai ir žurnalai, senųjų Lietuvos žemėlapių bei kalendorių nuotraukos, lietuviški pinigai, senųjų ir naujųjų pašto ženklų serija, gintaro, medžio, odos, metalo ir keramikos gaminiai, lietuvių tautinė apranga, 200 spalvotų diapozityvų iš ankstyvosios ir dabartinės Lietuvos, garsiniai filmai lietuvių kalba". Kvietėju pasirašęs Zimmermann-Verlag Witzenhausene.

Jei kas, vykdamas į parodą, tikėjosi pamatyti tai, kas kvietimuose žadėta parodyti, tas labai nusivylė. Dailininkų ir grafikų kūrybos išstatyta labai mažai ir tai ne patys geriausi darbai. Tokios kokybės reprodukcijos tik ne Vokietijoje rodyti.

Lietuviški laikraščiai taip sumaišyti, kad gerai nepažįstančiam lietuviškos periodikos sunku atskirti, kurie jų leidžiami okup. Lietuvoje, o kurie Vakaruose.

Senųjų lietuviškų knygų nuotraukos galėjo būti vertingi eksponatai, jei prie jų būtų buvę prijungti atitinkami paaiškinimai.

Nebuvo nei lietuviškų pinigų, nei pašto ženklų. Jie rykiausiai būtų parodę, jog Lietuva, kai buvo laisva ir nepriklausoma, turėjo savo valiutą ir pašto ženklus, kaip ir kiekviena nepriklausoma valstybė. Dabar jų nebeturi, nes yra netekusi laisvės: litą pakeitė rublis, lietuvių kalbą pašto ženkluose užgožė rusų kalba ir raidynas.

Gintaro dirbiniai labai prasti, metalo ir keramikos gaminių iš viso nepastebėta. Prie stalelio sėdinti moteris dėvėjo tautinius lietuvių drabužius, nors pati nė žodžio lietuviškai nekalbėjo. Tai buvo vienintelis mūsų tautinių drabužių eksponatas parodoje.

Religinės spaudos skyriuje išstatyti tik 3 leidiniai: okup. Lietuvoje išleistas „Liturginis maldynas" bei „Vatikano susirinkimo nutarimai" ir kun. Senkaus giesmynėlis „Dievo garbei", išspausdintas Vakaruose. Tik tiek religinės literatūros rengėjai tesugebėjo parodyti.

Lietuviškosios emigracijos spaudos skyriuje išdėstyta apie 30 leidinių, tarp jų Alfonso Bieliausko „Wir sehen uns in Wilna", Verlag Neues Leben, Berlin, Mykolo Sluckio „Die Himmels-Leiter", Roman, Aufbau-Verlag Berlin und Weimar ir pan. Nuo kada Bieliauskas ir Sluckis tapo emigrantais?

Į akis ypač krito vokiečių okupacijos metu išleista Antano Mikonio „Bala" lietuvių ir vokiečių kalbomis. Rengėjai išstatė tik vokiečių kalba, Luehe Verlag in Leipzig und Berlin 1943. Ką bendra šis lietuvius tik iš blogosios pusės vaizduojantis „romanas" turi su lietuviškąja emigracija?

Bendras parodos vaizdas labai nykus. Lietuva joje pavaizduota kaip skurdžiausias, labiausiai pasauly atsilikęs kraštas. Šiam vaizdui sudaryti panaudota nacių prieš Klaipėdos kraštą okupaciją (1938-39) Rytprūsiuose leistų laikraščių (originalų nei pavadinimai, nei datos nenurodytos) fotokopijomis pavadintomis „Bilder aus Litauen". Užteko mesti žvilgsnį vien į straipsnių pavadinimus, kad atspėtum jų turinį: „In Litauens Gefaengnissen", „Wer Litauen kennt, kennt schlechtes Pflaster", „Das ist Litauen" (Ein junger Englaender sieht Litauen und das Memeland), „Fuer ein paar Heller... Arbeit beim Juden" (Das soziale Elend in Litauen: suzammengenaehte Kartoffelsaecke als Bauerngewand), „Das schreibt ein Litauer", „Auch er will nicht Litauer sein". Straipsniai pailiustruoti 6-mis skurdo bei vargo žmonių ir vaizdų nuotraukomis.

Balandžio 25 d. į linksmavakarį, kuris turėjo vainikuoti parodą, susirinko apie 80 asmenų. Nebuvo parodyta žadėto filmo, teisinantis bloga jo kokybe. Programą išpildyti padėjo kun. K. Senkus, stud. Lėmanienė ir vaikučiai.

Paroda turėjo būti tęsiama iki balandžio 28 d., tačiau po linksmavakario (balandžio 26 d.) užsukus į jos užimtas patalpas, nei vieno žmogaus, nei eksponato jau neberasta.

Kas buvo šios Lietuvą žeminančios parodos rengėjas?

Kvietimus pasirašė Zimmermann-Verlag Witzenhausene. Kun. K. Senkus savo redaguojamame biuleteny „Lietuvis Baden-Wuertemberge" 3-iame numery paskelbė, kad vyriausias parodos ruošėjas — Albertas Anysas, „Nemuno krašto" redaktorius. Taigi, jei buvo vyriausias parodos ruošėjas, tai turėjo būti ir kiti. Kas jie? Nei parodoje, nei „Lietuvyje" kiti nenurodyti.

4-ame „Lietuvio" numeryje išspausdintas skelbimas apie balandžio 25 d. „tautiečių grupės iš Pforzheimo" rengiamą linksmavakarį. Nepranešta nei kokios tautybės tie „tautiečiai iš Pforzheimo", nei jų pavardės.

A. Anysas (Albert Annies) „Nemuno krašte" pasirašo atsakomuoju redaktorium, o leidėju — Zimmermann-Verlag. Tačiau leidykloje, matyt, nėra nė vieno asmens, mokančio lietuvių kalbą. Ir Anysas nemoka pakankamai lietuviškai, kad galėtų redaguoti lietuvišką laikraštį. Į lietuvių kalba rašytus laiškus leidykla atsakinėja vokiškai. Vadinasi, už Zimmermanno leidyklos ir Anyso pečių yra kažkas kitas, kas leidžia ir redaguoja „Nemuno kraštą". Tas nematomasis kitas, matyt, bus ir tikrasis parodos Pforzheime ruošėjas, o visi kiti tik savo darbu prie jos prisidėję.

Kad parodos rengėjai nėra jokie patriotai, rodo dar ir ta aplinkybė, kad jie vengia vartoti laisvos ar nepriklausomos Lietuvos vardą, o vietoje jo sako „ankstyvoji" ir pan. Lietuva.

Ryšium su šios parodos ir jos priedėlio — linksmavakario — suorganizavimu, į kurio programos išpildymą buvo įtraukta ir „tautiečių grupė iš Pforzheimo" ir dar iš toliau, atkreiptinas dėmesys į Vokietijos lietuvių bendruomenės tarybos 2-osios sesijos prieš trejetą mėnesių priimtą rezoliuciją, reiškiančią nepritarimą naudojimuisi okup. Lietuvos įstaigų patarnavimais. Jei spėjimas dėl parodos ruošėjo pasitvirtintų, Pforzheimo atvejis būtų dar sunkesnis, nes čia jau nebe naudotasi sovietinių įstaigų patarnavimu, bet joms pasitarnauta.

(VKV Informacijos)

A. SMETONA—MUZIKOS DĖSTYTOJAS

Pianistas Antanas Smetona, buvusio Lietuvos prezidento vaikaitis šiuo metu dėsto muzikos dalykus Indianos universitete JAV.

ŠŪKIAI

1969 m. Lietuvių žurnalistų sąjunga paskelbė konkursą sugalvoti dviems šūkiams: vieną aptarti išeivijos spaudos kovai dėl Lietuvos vadavimo, kitą — dėl lietuvybės išlaikymo.

Spaudos reikalu premijuotas šis Kanadoje gyvenančio A. Pauliaus šūkis: „Per spaudą į Lietuvos laisvę, o laisvėje tikroji spauda".

Lietuvybės išlaikymo klausimu geriausiu pripažintas Ig. Šmigelskio iš Vokietijos prisiųstasis šūkis: „Ir vienas lietuvis yra Lietuva".

Laimėtojams įteiktos premijos po 50 dol.

GEN. ANDERSO KILMĖ

JAV vysk. V. Brizgys „Drauge" rašo, kad neseniai Londone miręs žymus lenkų generolas V. Anders buvo gimęs Žemaitijoje ir jo tikroji pavardė yra buvusi Andriejauskas. Mažas būdamas jis temokėjo žemaitiškai kalbėti, o jo brolis dar ir dabar nemoka lenkų kalbos.

Vysk. V. Brizgio aiškinimu, Andriejauskas-Anders, atsidūręs revoliucijos metu Sibire, prisijungė prie ten organizuojamos lenkų armijos.

Nuo tada lietuvis-žemaitis Andriejauskas tapo lenku Anders.

VATIKANAS IR DIPLOMATIJA

Vatikane savo diplomatinius atstovus turi 65 kraštai. Tarp tų Vatikane atstovaujamųjų, be kita ko, yra ir komunistinė Kuba ir Jungtinė Arabų Respublika (Egiptas).

Pats Vatikanas įvairiuose kraštuose yra atstovaujamas 33 nuncijų, 29 pronuncijų ir 16 apaštališkųjų delegatų.

Vatikanas diplomatiją pradėjo praktikuoti jau penktame amžiuje — tada šv. Sostas buvo nusiuntęs savo atstovą į Konstantinopolį prie Romos Rytinės imperijos dvaro.

SKAUTIŠKUOJU KELIU

STOVYKLAI AUKOS

Nottinghamo lietuvių kolonijos parama per K. Bivainį £17.4.0, Wolverhamptono lietuvių kolonijos parama per G. Kaminskienę £7.13.0.

****

TIK KĄ GAUTA NAUJA PLOKŠTELĖ:

Gimtinės dangus — lietuviškos lengvos muzikos rinkinys. Plokštelėje šios dainos: „Jūra gimtoji", „Gimtinės dangus" ir kitos.

Dainuojame su Rūta: Gražių dainelių. Buvo gera gaspadinė.

Lietuvos atsiminimų plokštelė: „Oi, berneli vientury, „Lietuva".

Aidutės dainuoja — „Už jūrų, už kalnų", „Aguonėlė", „Augin močiutė dukrelę", „Žibuoklės", „O ramūnėle, pasakyk", „Plaukia sau laivelis".

Vaclovas Daunoras — „Dėdės Jono polka", „Jau saulutė leidos".

Lietuviškos giesmės — „Tėve mūsų" „Sveika Marija", „Kad širdį tau skausmas".

Plokštelės kaina su persiuntimu £2.15.

Įvairios knygos, gintaras, tautiniais raštais staltiesės, lovatiesės, tautiniai rūbai, medžio drožiniai. Rašyti: „Dainora", 14 Priory Rd., Kew-Surrey.

****

Apie ateities miestus

VYTAUTĖ ŽILINSKAITĖ

Ateities miestai — beveik realus daiktas. Architektai pateikia vis daugiau tokių miestų supergigantų projektų, nuo jų maštabo svaigsta galva! Tuose ateities miestuose — Parabolėse, Piramidėse, Bokštuose — esą, gyvensiąs ateities žmogus, nes jis pats, žinia, neįstengsiąs susiprojektuoti namų ir gatvių: ne jo nosiai!

Ateities miestai supergigantai, esą, bus pastatyti po penkiasdešimties-šimto metų; šis tikslokas terminas drauge pasako, kada atsiras ir ateities žmogus, to miesto naujakurys. Ką gi, laiko jam atsirasti liko ne tiek jau daug: metas visom jėgom kibti į darbą, kad spėtume išauginti tą ateities žmogų, nes kitaip būsimieji miestai liks tušti ir nebus kam užmokėti už asenizaciją ir kabančius sodus, nebus kam gadinti liftų ir šluoti riedančių šaligatvių... Ak, ne, nepadarysime tokio akibrokšto ateities miestams; jau ir dabar vieną kitą mūsų amžininką galima būtų apgyvendinti ateities priemiestyje, — turime šitokių žmonių. Tai žmonės, kurie žiūri į ateitį, o ne į dabartį, tai toliaregiai su — 19 dioptrijų stiklais. Štai tokiam rytykščiui ir bus visų pirma įteiktas buto su kabančiu sodu orderis.

Paradoksalu, bet ateities žmogų sutikau mažame, apmūsojusiame miestelyje, kurio dar nepalietė didžiosios statybos, bet kuris, kaip vėliau išaiškėjo, buvo kupinas jų romantiškojo polėkio. Atvykau čia su komandiruote. Norėdama ją atsižymėti, užsukau pas vietinės valdžios atstovą. (Užbėgdama už akių, pasakysiu, kad jis ir buvo ateities žmogus). Jis ilgai graižė antspaudą violetinio rašalo permerktame paralone, dar ilgiau pūtė iš burnos šiltą garą į guminį ratą, o jo nedidelės, skvarbios akys tiriamai varstė mane. Pagaliau ateities žmogus prispaudė antspaudą prie komandiruotės, pasirašė ir atsargiai paklausė:

— Jūs... ilgam pas mus?

— Tiek, kiek komandiruotėje nurodyta, — išsisukinėdama sumurmėjau.

— Tikriausiai ketinate pasižvalgyti po mūsų miestelį?

— Gal ir apsidairysiu, — neaiškiai numykiau.

— O po to aprašysite? — Jo akys persmelkė mane.

— Gal... — nutęsiau.

— Jeigu taip, — ateities žmogus atsistojo, — aš jus palydėsiu ir pats aprodysiu žymesnius objektus.

— O ne, negaiškite, — greit atsakiau. — Sugebėsiu ir pati susiorientuoti, be to, turiu dar užsukti į vieną vietą...

Mano atsakymas paveikė: ateities žmogus bemat užsimaukšlino kepurę ir užsigobė apsiaustu. Neliko nieko kito, kaip jo lydimai, vykti į „žymesnių objektų apžiūrą".

Diena pasitaikė vėjuota; gatvėje smagiai ridinėjosi popiergaliai, šiaudai ir plunksnos. Akmeniniame grindinyje žiojėjo duobės, šaligatvio plytos buvo susiklaipiusios, su daugybe properšų.

— Tai tą vieną gatvę teturite? — paklausiau ir mintyse pridūriau: „Ir tos pačios nesugebate sutvarkyti!"

Ateities žmogus atsakė ne iš karto. Jis stabtelėjo. Susimąstęs pažvelgė į properšą. Nupurtė nuo kiškos prilipusį šiaudą. Ir tarė:

— Kol kas tėra viena gatvė. Bet, atvykusi po dvidešimties metų, išvysite čia platų prospektą, kertamą aštuonių alėjų. Alėjose oš sekvojos, plačiuose spalvotuose šaligatviuose mirgės dviaukščiai ledų vežimėliai. Kitame prospekto gale, — parodė smakru, — įsiterps pasažas. — Jis įkvėpė oro. — Trys pasažai!

Priėjome miestelio užkandinę. Į jos atlapotas duris zulinosi degloji. Durų angoje juodavo debesis musių; pro jį vos galėjai įžiūrėti apšniaukštą stalelį, aplink kurį skeryčiojosi keletas girtuoklių, ir bufetą su „menke tomatuose". Mano palydovas, žiūrėdamas į paršavadę, reikšmingai palingavo galvą, ir jo akyse tvykstelėjo svajonių žiburys.

— Būsimoje tūkstančio penkių šimtų vietų valgykloje, — tarsi sau sumurmėjo jis, — vienu metu galės papietauti visi miesto dirbantieji ir nedirbantieji. Trisdešimt šeši patiekalai vien iš kiaulienos — neriba... — Jis atsainiai nubraukė nuo kaktos musę sulig cepelinu. — Prie valgyklos prisišliejęs baras bus mėgstamiausia abstinentų vietelė...

Mes jau priėjome būsimuosius pasažus. Šalia vieno niūksojo suklypęs namiūkštis, ant durų kabojo spyna ir susiraitęs skelbimas: **Sendėn kliūbe šokei. veiks džezas.**

— Čionai, — pabaršk ino krumpliu į spyną Svajotojas, — Operos ir baleto teatro užuomazga. Dvi sukamos scenos profesionalams ir trylika salių saviveiklininkams. — Jis droviai nuleido akis: — Pradėsime nuo šekspyro...

Stabtelėjome šalia didelės plynės — miestelio aikštės. Kur-ne-kur kėpsojo tvorų likučiai; vėjas nešė smėlį ir šiukšles tiesiai į akis. Ateities žmogus užsimerkė.

— Čia, — tarė, — drieksis centrinė aikštė. Iš vienos pusės šlamės šimtametis parkas su atrakcionais, tviskės neono reklamos, iš kitos — stiebsis dangoraižis iš stiklo ir plieno... Apačioje — metro, ant stogo — hipodromas. Hipodrome — baseinas, kuriame pliuškensis vaikučiai, laukdami kosminiais dirižabliais grįžtančių tėvelių, o dirižabliuose...

Aš neramiai apsidairiau ir užsikirsdama nutraukiau:

— O kur... sakykite... — Mano veidus išpylė raudonis. — Kur...

Svajotojas negirdėjo: jis kažką murmėjo ir lankstė pirštus, skaičiuodamas kosminius dirižablius.

— Atleiskite, — ilgiau nebegalėjau, — o kur čia... tualetas?

— Tualetas? — Jis romantiškai nusišypsojo. — Kairėje hipodromo pusėje. Stiklo vitražai, perlamutro rankena, marmuro kriauklė. Tuzinas kriauklių!

— Kada... bus?

— Po septyniolikos metų.

— Atsiprašau, bet taip ilgai laukti...

Ir tekina pasileidau į gretimą miestą — be ateities žmogaus, užtat su tualetu!..

(iš Vilniuje išleistos humoreskų rinktinės **Karuselėje**)